

№ 10

1913. g.
5. marta

RMB 0,20

Pulkvedis Oskars Kalpaks

J. Zemgale glezna.

PIE IEROČIEM UN PIE DARBA

Šis dienās publicēti divi Vācijas valsts vadības rīkojumi, kas gan katrs runā par savu nozari, tomēr ir cieši kopā saistīti. Pirmais ir austrumu reichsministra Alfreda Rozenberga parakstītais rīkojums par boļševiku laikā izsludinātās nacionālizācijas atcelšanu un īpašuma tiesību atjaunošanu Latvijā, Igaunijā un Lietuvā. Otrs ir paziņojums, ka, atzinīgi vērtējot latviešu brīvprātīgo drosmīgo piedalīšanos cīņās pret boļševismu, Vadonis Adolfs Hitlers piekrīt latviešu **ff** leģiona dibināšanai.

Abi šie rīkojumi dziļi jo dziļi skar latviešu tautu. Vācijas valsts vadība ar šiem diviem rīkojumiem pierādījusi, ka tā latviešu tautu atzīst par pilntiesīgu cīnītāju citu Eiropas tautu saimē, atjaunojot tai tiesības uz privātpašumu un dodot iespēju aktīvi piedalīties cīņās pret mūsu kopējo ienaidnieku — boļševismu, turklāt pašiem savā vienībā, savu virsnieku vadībā. Mūsu pienākums tagad ir pierādīt, ka esam šīs atzīpes cienīgi, ka protam novērtēt Vācijas vadības mums piešķirtās tiesības.

Mums visiem vēl ļoti atmiņā, kā boļševiku varas vīri ar maldiem solījumiem par personas un īpašuma tiesību garantēšanu ienāca mūsu zemē. Šos solījumus boļševiki turēja tik ilgi, kamēr tie viņiem bija vajadzīgi. Kad vēlāk čeka savus tiklus jau bija mūsu zemē izstiepusi un boļševiku vara bija nodrošināta, pazuda arī visi skaistie solījumi. Sākās īpašumu, fabriku, uzņēmumu, namu un lauku saimniecību nacionālizācija. Arī to mēģināja aizplūvurot ar aizrunu, it kā tiekot nacionālizēti tikai lielle uzņēmumi. Istenībā, kā to ikviens latvietis labi zina, nacionālizācijai bija pakļauti bez izņēmuma visi īpašumi un bija tikai laika jautājums, kad arī vissīkākais uzņēmums, vismazākā lauku saimniecība būtu pārgājusi boļ-

ševistiskās valsts īpašumā. To visu mēs ļoti labi zinām, un mums par to ir arī pietiekami pierādījumi.

Lai gan boļševiki mūsu zemē valdīja samērā īsu laiku, tie tomēr paguva nacionālizēt lielumu lielu daļu uzņēmumu, namu un lauku īpašumu. Ar ministra Rozenberga rīkojumu tie tagad tiek nodoti atpakaļ to agrākajiem īpašniekiem. Likumā paredzēts arī, ka agrāko īpašnieku nāves vai prombūtes gadījumā īpašumus var nodot viņu mantiniekiem. Šī piezīme sevišķi svarīga tāpēc, ka daudzi nacionālizēto uzņēmumu īpašnieki vēlāk tika aizvesti un izsūtīti.

Katrs latvietis tagad zina, par ko viņš cīnās — par savu īpašumu, par savu saimniecību, savu māju, savu uzņēmumu, savu dzimteni, par savu nodrošināto nākotni! Vācija atdevusi mums boļševiku nolaupītos īpašumus. Mēs atkal esam pilntiesīgi saimnieki. Bet tiesības uzliek arī pienākumus. Mums jābūt gataviem savus īpašumus aizsargāt visiem līdzekļiem. Šis brīdis tagad ir pienācis! Lielā cīņā pret boļševismu prasa arī mūsu totālo piedalīšanos. Pie ieročiem un pie darba — ir šīs dienas aicinājums ikvienam latvietim. Mēs esam un varam būt lepnī, ka Vācijas Vadonis uzskata par iespējamu dot mums pašiem savu leģionu. Kā jau leģiona dibināšanas pavēlē norādīts, šo leģionu, ja tā var teikt, ir izcīnījuši pirmie latviešu brīvprātīgie, kas gan latviešu vienībās, gan kā atsevišķi kaņavīri vācu bruņoto spēku rindās ar savu drosmi rādījuši latviešu kaņavīrus labākajā gaismā.

Latviešu leģions aicina savās rindās ikvie-

nu latvieti vecumā no 17 līdz 45 gadiem, ikvienu, kas latvieša vārdu grib godam nest, lai cīnītos par mūsu zemes drošību un nākotni! Ikvienam no mums skaidrs, ka mūsu nākotne ir mūsu pašu rokās, Boļševisma nezvērs no jauna izstiepis savas asiņainās ķetnas pēc Baltijas zemēm. Boļševiku varas vīri ļoti labprāt gribētu atkal valdīt Latvijā. Taču tas nenotiks. Latviešu vīri tagad aicināti pie darba un pie ieročiem, lai kopā ar vācu un citu tautu kaņavīriem cīnītos par savu nākotni. Ar latviešu leģiona nodibināšanu mēs arī tiesiski esam pielīdzināti vācu kaņavīriem. Kā jau leģiona dibināšanas pavēlē teikts, latviešu leģiona kaņavīri saņems tādu pašu ietērpu, apbruņojumu, apgādi un piederīgo materiālo nodrošinājumu kā vācu ieroču: **ff** vīri. Līdz ar to likvidētas pēdējās pārdomas — mūsu ceļš ir skaidrs! Tie, kas jūtas spējīgi ieročus nest, stāsies leģiona rindās, lai **ff** vīru tērpos cīnītos par savu ģimeni, tautu un nākotni. Sievietes un visi pārējie, kuŗu gadī vairs neļauj iet aktīvo kaņavīru rindās, stāsies kaņam nepieciešamā darbā fabrikās un citās darba vietās.

Patlaban nav istais laiks nodarboties ar spriedelēšanu par šādām vai citādām valsts tiesiskām formām. Šā brīža vienīgais un svarīgākais uzdevums ir boļševisma iznīcināšana. Totālais kaņš reizē nozīmē arī visisāko kaņu. Jo vairāk būs cīnītāju frontē, jo vairāk būs strādnieku bruņošanās rūpniecībā, jo labāk mēs varēsim sagādāt fronteī nepieciešamo, jo ātrāk mēs sasniegsim uzvaru!

E. Tūbelis

Latviešu kaņavīri atpūtas brīdī pēc apmācībām. Šie vīri jau veic savu latvieša pienākumu. Un ko tu dari?

Par tēvu zemi un tautas nākotni

PULKVEŽA O. KALPAKA PIEMIŅAI

Pulcvežs O. Kalpaks Rudbāržu muižā 1919. g. februārī.

Tas bija viens no drūmākajiem brīžiem latvju tautas dzīvē, kad 1919. g. 3. janvārī plkv. Kalpaks ar nelielu latviešu kaņavīru pulciņu atstāja Rīgu. Zeme iepriekšējās kara un revolūcijas gados bija izpostīta, no austrumiem vēlās boļševiku armijas lavīna, kam pretī stāties varēja tikai niecīga saujņa latviešu un vācu pilsoņu kaņatāju. Tiem pievienojās arī daļa valsts vācu kaņavīru. Taču šie spēki atradās vēl organizēšanas stadijā, bez kopējas vadības. Tā radās tikai pēc Rīgas krišanas, kad vadību par visām kaņujas spējīgām vienībām uzņēma landesvēra Oberštabs. Boļševikiem līdzī sekoja asiņains terrords, kam drīzi vien pievienojās ne mazāk briesmīgs viesis — bards.

5. janvārī Jelgavā plkv. Kalpaks savā pirmajā pavēlē apvienoja tam padotās rotas I latviešu atsevišķajā bataljonā, kas jau tās pašas dienas vakarā ieņēma Olaines pozīcijas. Bet tā kā pretinieks jau bija sācis realizēt apiešanas kustību, tad 8. janvārī Oberštabam likās nepieciešami dot rīkojumu latviešu un landesvēra daļām atstāt ieņemtās pozīcijas. Paklausot pavēlei, pulkv. Kalpaka vīri uzsāka atiešanu Lielupes virzienā. 16. janvārī agrī no rīta bataljons saņēma savas pirmās kaņujas kristības. Lielauces muižai, kur tobrīd vienība bija novietojusies, uzbruka prāvi boļševiku spēki, to starpā arī jātnieku eskadrons. Pēc trīju stundu ilgās cīņas uzbrukumu apturēja un drosmīgā pretuzbrukumā piespieda boļševikus bēgt un atkāpties uz Dobeli. Šai kaņujā varoņa nāvē krita virsleitnants Liepa, leitnants Dambītis, kara ierēdnis Cīrulis un seržants Burmeistars, kas pirmie savām dzīvībām apliecināja ticību latvju tautas gaišākai nākotnei.

Atiešana turpinājās līdz 24. janvārim, bet tad nākošās dienas rītā iestājās liktenīgais pagrieziena — Kalpaka bataljons, ieņēmis Lēnes un Rudbāržu muižas, pārņēma kaņujas iniciatīvu savās rokās. Tās pašas dienas vakarā bataljonam pienāca no Liepājas pirmie papildinājumi, kas ļoti iepriecināja bataljona kaņavīrus. Piecas dienas vēlāk sākās gaidītais uzbrukums Skrundai. Pēc sīvas kaņujas Skrundu ieņēma un pānīkā bēgošos boļševikus atsveda uz Ventas austrumu krastu. Panākumu spārnoti, bataljona izlūki devās pāri Ventai uz Buļļu muižu, ko, landesvēra artilērijas atbalstīti, arī ieņēma. Pa to laiku, kamēr bataljona galvenie spēki izcīnīja Skrundas kaņuju, boļševiki uzbruka Lēnes muižā atstātajai sardzei, to ielenkdami, bet saujjpa drošsirdīgo aizstāvju sparīgā pretuzbrukumā lika pašiem aplencējiem laisties lapās.

Taču pretinieka spēki vēl arvien bija pārāki, un Kurzemes ziemeļu daļā tiem izdevās ieņemt vāji apsargāto Ventpili un Kuldīgu. Bija palicis vairs tikai neliels zemes stūrītis. Latviešu atsevišķais bataljons aizstāvēja Skrundas un Lēnes rajonu, ziemeļos no tā atradās landesvērs, dienvidos — vācu Dzelzs divīzijas daļas. Bet aizstāvju drosmē un ticībā, ka tie cīnīs par taisnu lietu, bija tas dzelzs lokšs, ko nespēja salauzt pretinieka pārspēks. Un drīzi vien, kad visu bruņoto spēku pavēlniecību uzņēma enerģiskais vācu ģenerālis von der Golcs (von der Goltz), Ventpili un Kuldīgu atbrīvoja un ienaidnieks piedzīvoja neveiksmi pēc neveiksmes.

1. martā plkv. Kalpaks saņēma kaņujas pavēli gatavoties uz vispārēju uzbrukumu, kurā bez latviešu atsevišķā bataljona piedalīsies arī Dzelzs divīzija. Atsevišķajam bataljonam uzdeva, pārejot Ventu, ieņemt Jauno muižu. Uzbrukums sākās 3. martā agrī no rīta un vainagojās panākumiem. Jauno muižu ieņēma un noturēja, lai gan boļševiki trīs dienas izdarīja spēcīgus pretuzbrukumus. 5. martā bataljonam pavēlēja turpināt iesāktu uzbrukumu, ieņemt Skrundas skolu, izvīzīties līdz Grāveru muižai un Skudru mājām un tur apvienoties ar Dzelzs divīzijas Borchas (Borch) bataljonu. Atsevišķajam bataljonam piedalīja leitnanta Srūndera (Schründer) pusbateriju. Otrā dienā, gaismai austot, divas bataljona rotas de-

I atsevišķā bataljona studentu rotas kaņavīri.

Piemineklis pulcvežim O. Kalpakam Visagala kapsētā Meirānos. Pieminekli veidojuši un granītā kaluši tēlnieki K. Zāle un A. Dzirkālis.

vās cīņā un straujā triecienā, Srūndera lielgabalu pabalstītas, ieņēma skolu. Bet tad, virzoties tālāk norādītajā virzienā, notika liktenīgs pārpratums. Abas kaņaspēka vienības — Kalpaka un Borchas bataljoni — kļūmīgas pārskatīšanās dēļ, noturot viens otru par atejošo boļševiku kaņaspēku, uzsāka kaņuju, kas abām pusēm prasīja smagus zaudējumus. Latviešu atsevišķais bataljons 6. martā bija zaudējis savu dibinātāju un drošsirdīgo pavēlnieku plkv. Kalpaku un ne mazāk drošsirdīgo kaņadraugu kpt. Grundmani, virsln. Krievu un ltn. Srūnderu.

Plkv. Kalpaka nāve dziļi satrieca latviešu tautu un lika skumjās noliekties viņa ieroču biedru galvām.

„Priekšzīmīgā un enerģiskā vienības vadona plkv. Kalpaka nāves gadījumā izsaku savu patieso līdzjūtību”, raksta savā dienas pavēlē bruņoto spēku virspavēlnieks ģenerālis von der Golcs. — „Es pazīnu un cieniņu Kalpaku kā priekšzīmīgu vīru un veselu personību un dziļi nožēloju, ka viņu izrāva no mūsu vidus taisni tai acumirkli, kad tas veda uzbrukumā paša sastādīto kaņaspēku. Viņa kaņaspēka izturēšanās šai kaņujā var būt kā gandarījums un vadoņa pēdējais priekšs.”

Kalpaks sevī iemiesoja lielu pienākumu apziņu pret savu tautu. Lai Kalpaka vārds aizvien mums atgādina — būt tikpat izturīgiem un nesalaužamiem kā viņš un tā vīri, kas droši gāja cīņā pret boļševiku nevēru pat tad, kad viss šķita jau zudis. Lai arī mēs, tāpat kā viņš, apzināmies, ka gala rezultātā uzvaru noteicis nevis milzīgu masu šķietamais pārspēks un mirklīgi panākumi, bet gan morālais pārsvars, stipra ticība taisnai lietai un nesatricināma griba uzvarēt.

Is.

PIE ILMENA

Ilmenis! Šis ezers austrumu purvājos kļuvis par vienu no slavenākajiem atvairīšanas frontes bastioniem, pret ko nemitīgi triecas Staļina ziemas ofensīvas cilvēku un kaŗa mašīnu bangas. Nepaļiet gandrīz neviena diena, kad bruņoto spēku virspavēlniecības ziņojumos nebūtu lasāms Ilmeņa vārds. Tik parasts kļuvis teikums: „Dienvidaustrumos no Ilmeņa ezera ienaidnieks uzbruka... turpināja uzbrukumu... atjaunoja uzbrukumu ar lieliem kājnieku un tanku spēkiem artilērijas un triecienaviācijas atbalstā...” Jau tas vien, ka šādi ziņojumi tik bieži atkārtojas, pierāda Ilmeņa ezera pozīcijas stiprumu, tās aizstāvju varonību, bet vēl vairāk to pierāda virspavēlniecības oficiālie dati par iznīcināto boļševiku tanku skaitu Ilmeņa pozīcijā priekšā, kas vienmēr sniedzas vairākos desmitos dienā. Šie nemitīgie boļševiku triecieni katreiz sabrūk pret sīkstos pretestību. Ienaidnieks cieš milzīgu cilvēku masu zaudējumus, sašautas bruņu mašīnas izveido īstas tanku kapsētas, bet panākumu nav. Panākumu nebija ziemā, kad Ilmeņa apkārtnes purvi

Dienvidaustrumos no Ilmeņa ezera: bruņu mašīna dodas uz priekšu, lai uzturētu sakarus ar grenadieriem, kas priekšlaukū uzbrūk ienaidnieka tankiem.

Haubiču baterijas lielgabahu novieto pozīcijā. Šai smagajā darbā vīri pie Ilmeņa dabū svīst pat bargajā ziemas salā.

Baltā tērpā no galvas līdz kājām, tā ziemā maskējušies, Ilmeņa atvairīšanas pozīcijas aizstāvji ir modrā sardzē dienu un nakti, vērodami ienaidnieka kustības, lai laikus dotu pienācīgu prettriecienu.

Ilmeņa pozīciju priekšējo līniju aizstāvjiem municiju, pūrtiku, pastu un citu nepieciešamo visērtāk piegādāt ar ziemeļnieku laivu ragavām — akjām. (Uzņēm. pa kreisi.)

Visi boļševiku triecieni šķīst pret atvairīšanas valni pie Ilmeņa. Uzbrucēju atliekas padodas gūstā, bet sašautās bruņu mašīnas ap pozīcijām izveido „tanku kapsētas”. — Šo boļševiku tērauda milzeni T-34 saspridzinājis kāds tanku grenadieru dižkareivis, uzlikdams uz bruņu ķermeņa mīnu.

Uzn.: Weltbild (2), Atlantic (2), H. Hofmans (1), Seris (1).

bija aizsaluši un tankiem pārbraucami, vēl mazāk Staļins var cerēt uz panākumiem šai frontes posmā tagad, kad mūklāji atkusuši. Pozīciju aizstāvjiem — varonīgajiem vācu un sabiedroto kaŗavīriem, kuŗu vidū cinās arī mūsu brīvprātīgie, nav vieglas dienas: Ziemā viņiem reizē bija jāiztur nemitīgi ienaidnieka un dabasspēku uzbrukumi, kad sals pārsniedza 20 gradu, puteņi griezās un aizsedza skatam nevienam nepiederošo zemi, pa kuŗu bruka virsū tanku un kājnieku lavīnas. Aizstāvji izturēja un brīžiem pārgāja prettriecienu, sēdami nāvi un iznīcību ienaidnieka rindās. Atkusnī pozīciju aizstāvjiem jauns ienaidnieks — plūdi, bet vasarā — odu mīriadas, kas sabojā retos atelpas brīžus starp kaujām. Tomēr Ilmeņa pozīcija stāv nesatricināta!

Kk.

JAUNĀ KROĀTIJA

Kad pēc pirmā pasaules kara Anglija, Francija un Savienotās valstis ķērās pie Eiropas dalīšanas un jaunu valstu dibināšanas, saprātīgākie politiķi brīdināja no pārsteidzīgas rīcības, norādot, ka mākslīgi radītas valstis nevar ilgi pastāvēt. Tām reiz tā kā tā būs jāsabrūk, un tad varētu rasties jauns konflikts. Taču Anglija un Amerika šos brīdinājumus neievēroja, savā uzvaras skurbumā redzot tikai vienu mērķi — iespējami lielāku Vācijas noniecināšanu. To pašu mērķi lietoja arī attieksmēs pret Vācijas sabiedrotajiem. Tā pēc angļu un amerikāņu politiku receptes Eiropā nozuda pastāvošās valstis, un to vietā radās jaunas. Anglijas un Francijas paspārnē radās arī mākslīgi sastādītā Dienvidslāvijas valsts, kas, līdzīgi Čehoslovākijai, bija bez nacionālas vienības un pastāvēja no vairākām tautu grupām, kas pret viņu gribu bija spiestas dzīvot kopā.

Saskaldītā Eiropa, kur turklāt vēl arī atsevišķās valstīs bija pastāvīgi nemieri un dažādo tautu iekšējie strīdi, bija Anglijas interesēs. Tas bija priekšnoteikums, lai Anglija ar iespējami mazāku varu varētu valdīt un noteikt Eiropas liktenus. Tikai tagad kļuvis skaidrs, ar kādiem līdzekļiem Anglija strādājusi, lai Eiropā uzturētu savstarpējās neuzticības garu. Anglija un tāpat arī Amerika ļābi apzinājās, ka tai dienā, kad Eiropa atradīs ceļu uz savstarpēju saprašanos un vienību, būs pienācis gals Anglijas virskundzībai un Eiropas valstu izmantošanai.

Anglija tāpēc pūlējās, cik spējama, lai strīdi un nesaprašānās starp Eiropas valstīm un tautām nebeigtos. Tā tas bija arī Dienvidslāvijā, kur ar Anglijas žēlastību uz troņa nosēdinātais karalis apspieda un noniecināja Dienvidslāvijas valsts robežās ietilpinātos kroātus. Valdošie serbi kroātus uzskatīja par minoritāti, kam nebija nekādu tiesību. Šāds stāvoklis itin dabiski nevarēja apmierināt veco kultūras tautu — kroātus, un Dienvidslāvijā sākās asa cīņa starp serbu karali Aleksandru un kroātiem. Kroātu priekšgalā nostājās Dr. Paveličs, kas cīņu par savas tautas tiesībām bija uzsācis jau studenta gados.

Cīņa starp kroātu vadoni Dr. Paveliču un Dienvidslāvijas karali Aleksandru, kas bija izsludinājis sevi par diktatoru, kļuva arvien asāka. Aleksandrs ar visiem viņa rīcībā esošajiem līdzekļiem sāka cīņu pret kroātu tautu un tās kultūru, vērsās pret visu, kas bija kroātisks. Šādos apstākļos Dr. Paveličam neatlika nekas cits, kā emigrēt uz ārzemēm. Emigrācijā sākās Dr. Paveliča politiskās darbības otrais posms, kas īstenībā ir arī vislielākais. Dr. Paveličs, aizbraucot emigrācijā, 1929. gadā nodibināja kroātu brīvības kustību — Ustašu, kam vajadzēja apvienot visus kroātus bez partiju izšķirības cīņai par kroātu brīvību un neatkarību. Arī emigrācijā turpinājās Ustašas organizēšana. Kustībai pievienojās daudzi redzami kroātu darbinieki, kas jau agrāk bija emigrējuši uz ārzemēm un tagad uzturējās Vācijā, Itālijā, Beļģijā un citās valstīs. Visās šajās valstīs tagad dibinājās Ustašas apvienības nodaļas, no šejienes uz Kroātiju plūda propagandas literatūra, kas mudināja kroātus nepagurt un deva dzimtenē palikušajiem cerības labākai nākotnei.

Dr. Paveličs vairākkārt mēģināja uzlabot savu tautas brāļu stāvokli diplomātisku sarunu kārtā. Viņš iesniedza plašu ziņo-

jumu par Dienvidslāvijā pastāvošajiem apstākļiem arī Tautu savienībai, taču, kā jau tas bija sagaidāms, bez kādiem panākumiem. Tautu savienība bija tāds pats Anglijas un Savienoto valstu varas instruments kā Dienvidslāvija un Čehoslovākija. Tad Dr. Paveličs uzsāka plašu propagandas darbu dažādās Eiropas valstīs par labu savai tautai. Viņš sarakstīja vairākas grāmatas par kroātu tautas vēsturi, valodu un kultūru, lai Eiropu iepazīstinātu ar tautu, kas savā pašreizējā dzīves vietā ieceļojusi jau 7. gadu simtenī, sasniegusi augstu kultūras līmeni un tagad ir serbu apspiesta. Dr. Paveličs atrada daudzus domu biedrus Eiropas valstsvīru un politiķu vidū. Tai laikā Dienvidslāvijā plosījās pret kroātiem vērstis terrors. Dr. Paveličs jau divreiz bija notiesāts uz nāvi, vairākiem viņa domu biedriem, kas nebija paspējuši laikus aizbēgt uz ārzemēm, nācās par savu pārliecību samaksāt ar dzīvību.

Kad sākās otrais pasaules karš, Anglija un Amerika atcerējās, ka Eiropas dienvidaustrumos pastāv no tām atkarīga valsts. Sabrūkot cerībām radīt otro fronti Norveģijā, plūtokratu skati vērsās uz Dienvidslāviju, lai no turienes mēģinātu raidīt paklausīgo valstu armijas pret Vāciju. Anglijas slepenā dienesta agentu inscēnēts, Dienvidslāvijā notika apvērsums, un uz troņa nāca mazgadīgais karalis Pēteris 1. Visi ceļi uzbrukumam pret Vāciju bija atvērti. Plānoto uzbrukumu izjauca Vācijas bruņoto spēku zibenīgā atbilde. 1941. gada 10. aprīlī vācu bruņotie spēki pārgāja Dienvidslāvijas robežu. Dažu nedēļu laikā Dienvidslāvijas mākslīgā valsts bija beigusī eksistēt. Tai pašā laikā no sabrukušās valsts drupām pacēlās brīvā Kroātija.

Savas tautas gavīļu sveikts, Kroātijā ieradās Dr. Paveličs, ko tautā jau sauca tikai par „poglavniku” — vadoni un priekšnieku. Pirmā Poglavnika uzruna, ko viņš teica tautai, sākās ar vārdiem: „Es neesmu šurp nācis, lai valdītu, bet lai strādātu!” Šie vārdi arī vislabāk raksturo jauno Kroātijas valsti. Jaunās Kroātijas armija jau no savām pirmajām dienām stājās blakus vācu un citu Eiropas tautu karavīriem, lai piedalītos lielajā cīņā pret bolševismu. Arī Kroātija bija pareizi saskatījusi briesmas, kādas visām Eiropas valstīm draud no bolševisma. Kroātijas 115.000 kv. km lielo platību apdzīvo 7 milj. kroātu.

Kā pārvaldes sistēmu Kroātija izvēlējusies monarchiju, aicinot karaļa tronī Itālijas karaļnama locekli Aostas hercogu, Savoijas princi Aimoni.

Itālijas karaļnama loceklis Aostas hercogs, Savoijas princis Aimone, tagadējais Kroātijas karalis.

Kroātu tautumeitas ar valsts krāsu karodziņiem noskatās savu brāšo karavīru parādē.

Ienaidnieka atrašanās vieta aplēsta, un dažas sekundes vēlāk kroātu artilērija graus pretinieka pozīcijas.

Lai Eiropu padarītu tādu

Vesela cilvēka saprātam nav aptveicama tā noziedzība kopsumma, kas 25 gados pastrādāta padomju zemē! Tā ir vēsturē vēl nebijusi noziedzība pret dabas apveltītu zemi, pret daudzām tautām, pret Eiropas cildeno garu un galu galā — pret visu kultūrālo cilvēci.

Veselus 25 gadus židiskais komūnisms mocīja un slepkavoja cilvēkus, bet atlikušos pārvērtā vergos un dzina spaidu darbos; pārveidoja veselas pazudzes psīchi tā, ka apzinīgu cilvēku vietā izauga trulī, akli paklausīgi ieroču kalpi — roboti. Viņiem noliedza personīgo dzīvi, izpostīja ģimenes, sagrāva ticību, atņēma mantu un cilvēcīgas dzīves iespēju, — visu to iegalvoja par revolūcijas lielākajiem sasniegumiem un šo vergu zemi pārdēvēja par strādnieku paradīzi — par laimīgāko, brīvāko zemi pasaulē!

Daudzus miljonus strādnieku un zemnieku 25 gadus dzina īpaši izgudrotas izmantošanas sistēmas darbos, lai ražotu ieročus un mu-

2) Šeit parādes solī iet trulie padomju ieroču kalpi — roboti.

1) Tādi ir padomju „paradīzes” strādnieku dzīvokļi.

3) Padomju zemes sievietes uzdevums nav vis dzīvību dot un sargāt, bet gan par plintnieci kļūt, aizstāvoit asiņaino boļševismu.

4) Vidusāzijas stepju ordas boļševiku komandieři apmāca Eiropas iekarošanai.

Uzņ.: Weltbild 4

niciju. Šiem miljoniem napaēdušu, neizgulējušos, neapgērbtu un vienmēr par savu dzīvību trīcošu cilvēku iegalvoja, ka padomija ir „kapitālistiskā ielenkumā” un visa pasaule to vien tīko, kā viņiem atņemt šo paradīzi. Tādēļ jābrūņojas arvien vairāk, arvien labāk! Un jābrūņojas arī vēl tādēļ, lai varētu palīdzēt citu zemju strādniekiem iegūt šādu laimi. Tā tad būtu pasaules revolūcija!

Primitīvās Vidusāzijas stepju tautas iekļāva padomju armijā, visus bērnus — kā zēnus, tā meitenes — mācīja nest ieročus, spiegot, nodot citam citu un savus vecākus, sievietes organizēja plintnieču bataljonos, — visu tikai vienam mērķim: lai Eiropu padarītu tādu, kāda ir padomija, — vispirms Eiropu, pēc tam citus kontinentus. Tā vajadzēja piepildīties žīdu 2000 gadu ilgām par pasaules kundzību. Un tas tad būtu komūnisms — tas ideāls, kuŗa dēļ asiņu jūras, asaru okeani un neskaitāmu miljonu cilvēku dzīvības nav nekāds lielais upuris!

K. K.

tikai līdz apmēram 20 cilvēku, tad tomēr jāievēro, ka televīzijas izrādes notiek katru dienu cauru pēcpusdienu līdz vakaram, un tā nedēļas laikā visi slimnieki tikuši pie izpriecās. Patlaban Vācijā strauji strādā, lai labākās filmas pārstrādātu televīzijai. Līdz šim izgatavots jau lielāks skaits televīziju filmu, kas raidāmas tāpat kā oriģinālu uzņēmumi aprakstītā enerģijas pārveidošanas ceļā.

Kad iznācu no slimnīcas zāles, kurā notika televīzijas izrāde, mani uzrunāja jauns slimnieks: „Piedodiet, jūs droši vien braucat uz Berlīnes centru, vai tur jūs neieņemtu šo pastkartīti? Gribētu, lai tā vēl šodien aizietu...”

Kad vēlāk sēdēju „S-bānā” (Berlīnes ātrajā elektriskajā dzelzceļā) un rokā turēju ievainotā kaņavīra kartīti, mana žurnālista ziņkārība lika ieskatīties rakstā:

„...sirsnīgi sveiciens dzimūdienā. Vai zini, rīt gaidu pa-

Slimnīcas vienmuļajā ikdienā televīzijas priekšnesumi sagādā ie: ainotajiem patīkamu pārsteigumu.

Televīzijas studijā darbo meitenes, un...

TELEVĪZIJA IEPRIECINA

(No mūsu Berlīnes speciālkorespondenta.)

Nopietna jauna māsa mūs uzved pa kara slimnīcas platajām kāpnēm. Zem kājām mums spožais linolejs, degunā — Ipatnējais slimnīcu gaiss. Māsa atver lielas baltas durvis, čukstēdama: „Izrāde jau sākusies.” Uz pirkstgaliem ieejam aptumšotajā zālē. Neviens mūs nepamana, jo visu skatus saista kādas aparātūras gaišā plāksne, kur redz vijamies daļas meitenes, ko te atbūrusi televīzija.

Pirms apmēram stundas mēs šīs pašas meitenes redzējām Vācijas Sporta laukuma izrāžu zālē novērojām savu kolleģu priekšnesumus. Mēs tur bijām ieradusies, lai iepazītos ar televīzijas tehnisko daļu un galveno televīzijas izrāžu skatuvi. Šis apmeklējums tiešām bija ļoti interesants. Galvenais, protams — televīzijas uzņemšanas aparāts. Tas stipri atgādina filmēšanas ierīci, bet apmēros par to gan lielāks.

No televīzijas uzņemšanas aparātiem kābeļi ved uz blaku telpu, kur virkne reprodukcijas aparātu elektrisko enerģiju pārveido attēlos. Ikvienu izrādi uzņem vairākiem televīzijas aparātiem, lai iegūtu attēlus dažādos atstatumos un dažādos leņķos. Tehniskais vadītājs raidījumam izmeklē vislabāk izdevušos uzņēmumu un attiecīgo reprodukcijas aparātu pieslēdz radiofona televīzijas zālei. Šai mirklī attēls kļūst par elektrisko enerģiju, līdz to atkal reproducē radio stacijas televīzijas uztvērējs. Radiofona televīzijas stacijā attēlu no jauna pārveido elektriskā enerģijā, kuŗas viļņu izplatīšanas spējas ievērojami pastiprina un tad raida uz visām pasaules daļām, līdzīgi radio viļņiem.

Ja šie viļņi sastopas ar pieslēgta televīzijas uztvērēja antenu, tad tā tos vada aparātā, kas automatiski elektrisko enerģiju pārveido 441 strīpā, kas attēlo raidījumu. Parastajiem televīzijas uztvērējiem samērā maza reprodukcijas plāksne — tā 24×36 cm liela. Protams, konstruēti arī speciālaparāti, kas raidījumu nevien spēj attēlot normālā lielumā, bet to pat palielina. Pirms kara Vācija gribējusi realizēt televīzijas uztvērēju seriļu produkciju, sākot ar 1940. gada 1. janvāri. Aparātu cena tad būtu bijusi RM 550,— līdz 600,— un tad televīzijā droši vien iezīmētos vispārējs straujāks progress. Bet tāpat kā karš atlicis citu tehnisko un kultūrālo plānu realizēšanas, tā arī televīzijas populārizēšanai jāgaida miera laiki.

Tagad kara laikā visi Vācijas televīzijas uztvērēji nodoti kara slimnīcu rīcībā. Kaut gan vienā laikā uztvērējā var ieskatīties

...meiteņu grāciozās kustības un jautrie smaidi no daudzu kilometru attāluma projecējas televīzijas ekrānā.

tīkamu viešņu, kas man kļuvusi mīļa draudzene. Bet neesi greizsirdīga — tā televīzijas izrāde, kam rīt kārtā manā istabā. Izrādes mūziku pa daļai noklausījos jau no blaku zāles. Vai tu atceries jauko valsī, ko dejojām mūsu pirmajā kopējā ballē? Lūk, to pašu dzirdēšu un redzēšu rīt un tad domāšu par tevi, kas ir tik jauki...”

Mīļa draudzene televīzija kļuvusi laikam ikvienam slimniekam, draudzene un burve, kas garlaicību pārvērs saistīgā pārdzīvojumā un drūmu nospiestību — jaukā jautrībā.

A. R.

ABSOLĪTĀ ZEME

MANAS SĀRTAS ROMĀNS

(15. turpinājums.)

Gribēdami Liepkrastu īpašniekam visādos paveidos iztapt, Daigas tēvs ar māti nolēma uzpost saimnieka senču atdusas vietu, nostrādāja tur trīs dienas, un, darba beigās mājup braucot, tiem izgadījās diezgan liktenīga saruna.

„Tā, meit,” tēvs iesāka, „tagad tu pati redzēji. Upuris par Liepkrastiem nebūs pārāk smags. Šogad gan nostrādājām trīs garas dienas, bet turpmāk varēs veikt vienā cēlienā. Pavasaros pārtīrīs lapas, uzstādīs puķes, un kas tad nu sausā laikā ko neatskriet, lai zaļumus aplaistītu?”

„Es jau vienmēr saku,” māte piebalsoja, „nieka darbi. Bet tiem pretī — Liepkraستی.”

Daiga klusēja.

„Un kad visu atceras un pārdomā, kā līdz šim mums klājies! Slokātņos nodzīvojam gan apaļus trīs gadus, daudz padarījām, kas pēc līguma nebija jādara, bet solīto sešu nomas gadu vietā saņemām tikai pusi.”

„Vai Vilkājos bija citādāk?” māte pastiprināja. „Virtuvi iztaisījam kā pili. Divi jauni katli palika. Grāvji un grāvji, akas un ceļi, ai, tie nemaz nav saskaistāmi! Jurgos tu vienmēr tīci un cerē, augu vasaru cīnies kā lauva, bet uz rudens pusi saimnieks tev sāk jau meklēt vainas. Dažs baidās, sāk, vai varēs tādām velnam samaksāt par ārpus norunas pastrādāto, un taisni tādēļ uzteic līgumu.”

Tā sarunas vilkās pamīšus nepārtrauktā virknē, vienīgi Daiga klusēja. Tas šķita

diezgan savādi, jo viņa mēdza allaž iespraukt savas domas pat tādās aizās, kas sievieti vismazāk interesēja.

„Atceries, tēt,” māte turpināja, „cik daudz celmu izlauzām Rāmuļos, bet tāpat nākamā gada Jurgos vajadzēja jūgt zirgus ratos. Ja nu vēl uz priekšu katru gadu jāmeklē jauni saimnieki, mēs to vairs nespējam. Spēka vietā stājas vecums. Visu mūžu Dievu lūgusi esmu, lai taču vismaz mūža otrā pusē būtu zināms kaktiņš, kur tu aizvērsi acis lielajam mieram. Tad nu beidzot. Jā, varbūt pats Dievs manas lūgšanas uzklausijs.”

„Kas Dievam daļas par vienu sīku nomnieku, citādi taču mūs tik daudz nemētātu vējos. No malas skatoties, dažam cilvēkam varētu likties, ka mēs neesam lāga ļaunā, jo krietni nomnieki mēdz dzīvot uz vietas ilgus gadus. Tomēr tas tā nav. Dažkārt pavisam sīkas nesaskaņas mūs šķirušas. Un mēs taču arī paši esam centušies kāpt arvien augšup. Tagad mēs esam četri spēka pilni. Jāsavauro tikai ganāmpulks. Tad Liepkraستی dažos gados pacelsies pienācīgā spožumā.”

Pa gludeno lielceļu ritēja rati, vienmuļi dunēdami. Daiga sēdēja aizjūga pakalējā galā, kājas nokārusi lejup. Ceļa zvira un akmeņi ašā steigā vilka acis it kā taisnas, smailas svītras. Vai viss, ko vecāki, ratu priekšā blakus sēdēdami, pārrunāja, nebija līdzīgām smailām svītrām jāsaņāipā? Par to taču nebija šaubu, ka ar pagātnes gaitniecības ceļa piemiņu vecāki pūlējās aizkart meitas sirdi. Bet Daiga apzinājās, cik lielus upurus viņi bija nesuši, lai bērniem sniegtu izglītību, ka vienu pavasari tēvs atteicās pirkt divjūga arklu, bet izgāja ti-

rumā ar spīlnieku. Tādēļ viņa klusēja, skatījās lejup un pacietīgi gaidīja brīdi, kad vecāki pasāks ievilkst sarunās arī lielo klusētāju.

Tas arī notika. It kā mātes elkoņa piegrūdienu paskubināts, tēvs sacīja: „Daiga, kādas ir tavas domas?”

„Manas? Rati dun, visu es nemaz ne dzirdu, ko jūs runājat. Labi jau vis nav, kad katru pavasari jāpārkrāvājas.”

„Lai Dievs nedod, meitiņ!” māte pat apraudājās.

Brītiņu klusēja visi, kā kaut ko lielāku gaidīdami.

Tēvs: „Un kā tad tu domā, meit?”

„Ko nu es varu izdomāt! Patiktos jums, mīlie vecāki, būt pateicīgai un tikai pateicīgai. Tādēļ arī gribētos vispirms ar pazemību uzklausiť jūsu domas.”

Vecie satraukti saskatījās. Saīs skatos viņi it kā jautāja viens otram: — Jā, kā īsti tu domā?

Beidzot uzņēmās māte spert taisnu soli: „Aizvakar mēs taču drusku jau pārrunājām to lietu.”

Daiga sarāvās. „Vai Ūdentiņa kungs pretējā gadījumā mūs ilgāk negrib paturēt Liepkraستos?”

„To kaut kurš sapratīs. Ja iedomātais nepiepildās, cits nebūs sagaidāms.”

„Bet jūs taču nebūsit vainīgi. Zeme apstrādāta, nomu samaksāsim un ko gan vēl vairāk drīkst iekārot?”

„Kaut tā būtu! Mēs it labi zinām, ka pērnajam nomniekam bijis jāizkrāvājas no Liepkraستiem vienīgi tādēļ, ka kalpone... jā, un tā nebijusi nomnieka meita, bet kalpone.”

„Turklāt svešautiete! Diezgan zemu vērtējams kungs.”

„Tur jau nekas nopietns neesot bijis,” māte centās nolaist paaugstināto sarunu. „Joki. Un ar šo šis tikai aļējies.”

„Bet ko nozīmē tās sešdesmit deviņas vēstules?”

„Atkal joki. Tomēr mēs zinām, ka Ūdentiņa kungs grib — paša vārdiem runājot — drīzumā nokārtot dabisko pienākumu. Arī vēstules rāda, izvēle viņam nav maza.”

„Ak tad tu, māt, gribētu, lai tai izvēlē es būtu septiņdesmitā? Vispār cilvēks, kas sludinās avīzē, tai ziņā nav ņemams nopietni. Vismaz man tā liekas.”

„Ar tevi ir citādāk.”

„Es tad būšu kā mūža nomas nauda par Liepkraستiem. Labi. Jūsu domas esmu dzirdējusi. Pateicos. Tagad izteikšu savas: es būšu Ūdentiņa kunga sieva.”

Pēkšņā atbilde vecos tā samulsināja, ka viņi ilgi nevarēja atgūt valodu. Tēvs pārādījās pat it kā uzskaities pret māti, skubināja zirgu skriet, nervozēja, un tā vien likās, ka viņš bija norisinājies pārāk neapdomīgi.

2.

Tuvojoties Ūdentiņa pēdējai atvaļinājuma dienai, Daiga nepacietīgi gaidīja litkenīgās sarunas sekas. Mātei bija pagādījies būt diezgan bieži ar viesi vienatnē. Vai nu viņa nocietās nepateikusi meitas gala vārdu? Tomēr šīs aizdomas neapstiprinājās. Dzīve ritēja ierastā gaitā, Ūdentiņš neparādījās

LATVIEŠU FRONTES LAIKRAKSTA JUBILEJA

Latviešu frontes laikraksts „Daugavas Vanagi” uztur vienotības saites starp dzimteni un mūsu brīvprātīgajiem kaņavīriem austrumos. Šinīs dienās laikraksts atzīmē savu pirmo darbības gadu, kas sakrīt ar 50. numura iznākšanu. Šai sakarā „Daugavas Vanagu” redakcijā ieradās Rīgas apriņķa priekšnieks J. Veide ar savu vec. palīgu J. Lapiņu un visiem iecirkņu priekšniekiem un nodeva redakcijai 3387 markas un modernu radio uztvērēju kā apriņķa policijas darbinieku ziedojumu frontes laikrakstam. Mazākus ziedojumus jau agrāk „Daugavas Vanagiem” nodevušas gan atsevišķas privātpersonas, gan organizācijas, tā pierādot, ka visa latviešu sabiedrība saprot mūsu brīvprātīgo frontes laikraksta nozīmi un labprāt to atbalsta. Novēlam vislabākās sekmes turpmākajā darbā arī no savas puses! — Uzņēmumā trešais no kreisās puses — „D. V.” atbildīgais redaktors Z. Krastiņš, no labās ceturtais — apriņķa priekšnieks J. Veide.

lielākā pārdošībā sacildināts, un arī vecāki izvairījās meitu otnkārt nozvērīnāt. Tikai pēdējās dienas rītā māte, aiznesdama vīriešiem brokastis plāvā, noteica, lai Daiga uzklānot galdu. Parasti māte šo pienākumu veica pati. Jaunā tad nu iesāka visu gluži tāpat kā māte. Vispirms ienesa ūdens trauku. Tas bija koka toverītis, urbja izgredtiem caurumiem roktoņu vietās. Pirmajās dienās gan kungs atturīgi mazgājās, teikdams, ka kokā nevarot uzturēt nepieciešamo tīrību, tad pamazām aprada, jo nomenieki nebija tik turīgi, lai mazgātos emaljētā bļodā. Pašreiz viņš pat ar zināmu baudu iešāva rokas ūdenī, ko bija ienesusi jaunava.

Kamēr kungs kaktā mazgājās, Daiga uzklāja brokastu galdu. Tad viņa nolika otu krēslu mazliet atstātāk galdam — pēc mātes parauga — un, tiklīdz viesis sāka ēst, pati apsēdās iepriekš novietotā sēdekli, lai ēdēju apkalpotu. Raksturīgākais pašreiz bija tas, ka pats ciemiņš kavējās uzsākt sarunas, turēja galvu nodurtu, mazliet negribīgi ēda, kas parasti bija retums, brīžiem iedziļinājās it kā pārdomās vai vienkārši kustināja pirkstu gar kafijas krūzītes malu. Tādējādi Daigai bija iespējams viesi pamatīgi novērot. Pats pirmais acīs dūrās zods, kas ēdot asi lēkāja, bija mazliet izplūdis, un apakšā savilkusies ļenganas ādas kroka. Platas un resnas lūpas veidoja muti. Tām it kā pāri kārdamies, deguns bija tik pamatīga apmēra, kā mazākam vīram tai vietā pieliecot dūri. Vaigu paugurišos ziedēja spilgti saredzamas asiņu cinkslīņas.

Acis neiedomājami mazas, apakšējie plaksti stipri nogatavojušies. Reizēm paspīdēja zeltotie zobi. Uzacis spurainas, kam abējās malās vārsmoja plata izmēra ausis. Piere spīgoļoja attiecīgu vielu pārpilnībā, tomēr šo spožumu vēl vairāk uzrādīja galvas virsa, kas pilnīgā kailumā blāvoja kā mēnesnīca. Matu krāsu varētu uzziņāt pakausī, kur vēl mazliet derīga bija suka, bet sirmāis te ņēmis pārsvaru, kakls iegrimis plecu miesā, krūtīm uzkāpis virsū vēders, turpretim samērā sīkās kājas allaž cīnījās ar nesamā smaguma pārpūli.

Kamēr Daiga iedomājās vienīgi to, ka šis cilvēks taču būs viņas vīrs, tikmēr bija puslīdz labi, bet, kad domās apstājās pie neizbēgamā — vīrs mēģinās sievu glaust un pat — skūpstīt, acis aizcirtās un skarbs trīciens izzaroja augumu. Taču ausis nemitīgi vīdināja kā viesulis: Liepkrausti, Jurga rīts, vecāki. Varbūt tomēr pēc kāzām drīz... nē, nē, tas būtu visnejēdzīgākais, vēlētis vīra nāvi!

Viesim vēl arvien klusējot, Daigu sāka apsēst aizdomas, vai tikai vecāki beidzot nav gājuši lēmumam pretēju ceļu. Tādēļ viņa uzsāka izvaicāt, kādēļ cienījamais saimnieks šorīt esot it kā mazliet sērīgi noskaņots.

„Kopš agra rīta,” skanēja atbilde, „es prasu savam es, kādēļ man vienmēr no jauna laiks šķiet garš un bagātīgs, bet beigās izrādās — aizskrējis kā tukšs sapnis.”

„To laikam izjūt ikviens cilvēks.”

„Bet kādēļ man jābrauc projām taisni šorīt?” Viņš pacēla tik zīmīgu skatu, ka

Daiga nekļūdījās piedomādama: — Kad tu, meiča, sēdi pie mana brokastu galda un esi samierināta ar savu likteni!

„Nebrauciet, kādēļ gan jums jābrauc? Ir taču senču mājvieta.”

„Jā. Darbs. Un pienākums pret to. Bet galā, ko esmu vairāk sagrābis? Sīku, pašāuru ierēdnīša dzīvi. Sākumā alga bija tik maza, ka nevarēju ēst pat lāga pusdienas. Un vai redzējis esmu vairāk par Valgastu saimnieku? Pilsētā vai laukos — tāpat jāsamierinās ar apkārtni. Grūstīts un tēsts esi līdz plikumam. Bet Liepkraustos palicis, es taču vienmēr sajostos kā virspavēlnieks par mežiem, druvām un dzīvniekiem. Jaunkundze, es gan nekad jums neieteiktu pievērsties pilsētai.”

„Es arī tā nedomāju.”

„Kā? Jūsu māte vēl vakar izteicās, ka jūs ilgojoties turpināt mācības augstskolā.”

„Ilgoties katram ļauts, jo tamlīdzīgas jūtas stāv ārpus dzīves.”

„Tai ziņā ieteicams ilgus iegrožot. Ārpus iespēju aploka lidojošas domas tikai sadrumstalo cilvēka tik īso un vērtīgo mūžu. Arī es kādreiz sapņoju par universitāti. Tas bija pilnīgi pazaudēts laiks tukšā telpā.”

„Bet kas notiks, ja neviens necentīsies augšup?”

„Pasaule tādēļ neizputēs. Ko devusi cilvēcei kultūra? Tikai smalkākas nelaimes un kaites. Dzīves pamati ne par matu nav mainījušies, vienīgi pirmatnīgā veselība cietusi. Tādēļ, pēc manām domām — jā, vai māte jūs ir informējusi?”

(Turpinājums sekos.)

Dr. T. VANKINS — 70 gadnieks

Jānis Teodors Vankins dzimis 1873. g. 5. martā Bērzaunes pag. Mestrēnos kā saimnieka dēls. Viņa tēvs ir Andrieva Niedras apdziedātais Bērzaunes līdumnieks, kas pulcināja ap sevi diženus vīrus, dibināja un palīdzēja dibināt turienes un apkārtnes pirmās biedrības. Tēvs turēja saviem bērniem mājskolotāju, pie kuŗa mācījās arī daži citi bērni, kā, piemēram, rakstnieks Augusts Baltpurviņš. Skolotāju — Āronu Matīsu un Straumes Jāni (Vaidelaišu) — sagatavotus, tēvs nodeva divus dēlus Vecpiebalgas augstākajā draudzes skolas klasē pie K. Müllera tēva — Zariņu Kārļa. Pēc tam jaunais Vankins iestājās Rīgas pilsētas ģimnazijā, tad studēja medicīnu Tērbatā, kur uzņēmts Letonijas saimē. Pēc studiju beigšanas V. sāka savu praksi Rīgā, Torņkalnā, rosigi piedalīdamies sabiedriskajā dzīvē. Kopā ar skolotājiem un citu inteliģenci V. nodibināja Torņkalna saviesīgo biedrību un bija tās priekšnieks. Viņš piedalījies arī Latviešu biedrības darbā, būdams revīzijas komisijas priekšnieks, vēlāk runas vīrs un literatūras fonda valdes loceklis. Kad nodibinājās Latviešu biedrības krājaizdevu sabiedrība, V. darbojās tur kā padomes priekšnieks. 1906. gadā V. pārgāja darbā uz Liezeri, kur to ievēlēja par draudzes ārstu un slimnīcas vadītāju. Liezerē tas palika līdz boļševiku ienākšanai 1918. g., nodzīvodams tur savus dzīves spēka gadus. Še viņš vadīja Labdarības biedrību, Lauksaimniecības biedrību un krājaizdevu kasi, kā arī piedalījās teātra izrādēs. Šai laikā liezerieši uzcēla sev lielu biedrības namu ar mākslinieka Štrāla skatuves iekārtu, ko krievi izlaupīja. Pirmajā pasaules karā V. no šejienes vadīja 4 Sarkanā krusta slimnīcas un bija piekomandēts pārbaudīt un ārstēt ierakumu strādniekus rajonā no Bērzaunes līdz Ērgļu Katrīnai. Kad cariskā Krievija sabruka un mazās tautas sāka organizēt savas patstāvīgās valstis, Vankinu Cēsu apriņķis vispārējās tautas vēlēšanās ievēlēja Zemes padomē. Vankins bija viens no zemnieku savienības dibinātājiem un ievēlēts valdes locekļa kandidāts. Viņa vadībā 1917. gadā Vecpiebalgā notika Cēsu apriņķa deleģātu sapulce, kas vienīgā visā zemē pārbalvoja kreiso elementu priekšlikumus.

Atstājis Liezeri 1918. g. decembrī, Vankins strādā II pilsētas slimnīcā, bet, boļševiku vajāts, pāriet pār fronti uz Bausku un nonāk Liepājā dienu pirms tam, kad landesvērs gāz Ulmaņa valdību. V. kļūst par chirurģu Baloža brigādē ar sēdekli Džūkates lazaretē, no kurienes apkalpo arī citas frontes vajadzības.

Dr. Teodors Vankins savā darba kabinetā.

Kad nodibinās Niedras valdība, Vankins uzņemas kara ministra pienākumus un ienāk 1919. g. 22. maijā Rīgā.

1919. g. novembrī Vankins aizbrauc uz Vāciju, kur papildinās medicīnā un strādā par ārstu Ritrūsijā. Kad viņa tēvs miris, Vankins atlido uz Rīgu, bet viņu nelaiž uz tēva bērēm un tūlīt arestē. Pēc 17 izmeklēšanas apcietinājumā pavadītiem mēnešiem tas saņem tiesas spriedumu — četrus gadus cietokšņa soda, ko senāts tomēr atceļ, un V. tiek brīvs.

Nostrādājis kādu gadu Madonā, Vankins pāriet uz Gulbeni par slimnīcas vadītāju, kur strādā, līdz sasniedz maksimālo vecumu, kāds šai postenī pieļauts. Vankins rosigi piedalās Gulbenes sabiedriskajā dzīvē, un, viņam no turienes šķīdoties, divas biedrības — Gulbenes brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība un Mednieku biedrība — ieceļ to par godā biedru.

Boļševikiem no jauna ienākot Latvijā, Vankins bija spiests izejot uz Vāciju, no kurienes atgriezies strādā veselības departamentā. Novēlam jubilāram vēl ilgus gadus strādāt tautas labā!

Juris Neikens.

Auseklis.

Kaspars Biezbārdis.

Lapas Mārtiņš

Jānis Steiks.

Mārtiņš Liepa.

Teodors
Lejas - Krūmiņš.

Arveds Švābe.

Arveds Michelsons -
Rutku Tēvs.

Fricis Bārda.

Richards Rudzītis.

Antons Bārda.

Rietumu Vidzemes rakstnieki

Kārlis Students.

Rich. Bērziņš-Valdēss.

Haralds Eldgasts.

Pēc Kursas, Zemgales un Sēlijas rakstnieku apskata, pievēršoties Vidzemei, vispirms jāpasaka, ka tā dalāma četros novados.

Pirmais — Vidzemes rietumu daļa, saukta arī par Vidzemes Jūrmalienu. Šā novada rietumu robeža — Rīgas jūras līcis, turpretim austrumos tas spiedzas līdz Ikšķilei, Siguldai, Burtniekiem un Ergemei, apņemdamas Valmieras apriņķa lielumu lielo daļu, Rīgas apriņķa rietumus un nelielu Cēsu apriņķa daļu. Valodas ziņā — plašākās masās šē vēl valda tāmnieku dialekts, gar jūrmaļu vairāk, attālinoties uz Cēsu un Valmieras pusi — mazāk. Šai novadā kādreiz bijusi stipra lībiešu vara, ziemēlos arī igauņu. Arī rasiski šē būs bijusi neapšaubāma somu tautu asiņu ietekme.

Otrais novads — austrumu Vidzeme jeb Vidzemes Maliena. Ar savu austrumu robežu pieglauzdamies Latgalei, tas izplatās uz vakariem, apņemdamas visu Madonas apriņķi un Valkas apriņķa austrumu daļu. Šē valda augšzemnieku dialekts, un, jā-saka, šē svešu ietekmju vismazāk.

Vidū starp šiem diviem novadiem ir Vidzemes Vidiena, kurā ietilpst gandrīz viss Cēsu apriņķis, Valkas apr. rietumu daļa un nedaudz no Rīgas un Valmieras apriņķiem. Šē izruna tuva literārai valodai.

Ceturtais novads — Vidzemes Daugmale — Rīgas apriņķa dienvidu daļa, abās pusēs Daugavai, tā pieiedams Zemgales un Sēlijas robežām. Izlokšņu ziņā šē lielāka dažādība, novada pagātne raibāka nekā citos novados, un arī rasiskās ietekmes būs bijušas dažādākas.

Rietuma Vidzemes rakstniekos, kas apcerami šoreiz, liela dažādība. Nemierīgas dumpīgas asinis, asi kontrasti, stūrgalvība, skarbs reālisms, bet arī sāpīgi salda sapņainība, dabas mistika, pasaules dvēseles meklējumi, dievības ilgas.

Ši rietumu Vidzeme, kas nabaga tautas dziesmām, par ko jau gaudās Auseklis, rakstniekus tomēr devusi diezgan prāvā skaitā, īpaši austrumu daļa, kas kajmiņos ar Vidzemes Vidieni. Jau tautiskās atmodas dienās no šejienes nāk ievērojamais stāstnieks Juris Neikens (1826.—1868., dzim. Umurgā), kas, citu darbu apraksts, gan nespēja pietiekami attīstīt savu talantu un izteikties lielākos mākslas darbos. — Netālu no Neikena dzimtas vietas — Ungurpilī — dzimis Auseklis (1850.—1879.), visdedzīgākais tautietis, kas dzejnieka gaišredzībā skatīja teiksmaino pagātņi un praviša acīm redzēja cildenu nākotni, prasīdams, kā tagad teiktu, totālu latvietību. — Šā novada dienvidu stūrī, Slokas tuvumā, dzimis Kaspars Biezbārdis (1806.—1886.), kas rakstīja vairāk par vēstures, etnografijas un valodniecības jautājumiem, tomēr savu ideju dēļ dabūja iepazīties pat ar Krievijas trimdu. — Šē jāpiemin tā laika populārais līriķis, daudz lasītais Lapas Mārtiņš (1846.—1909., dzim. Kārķos), kas centās tuvināt latviešus un igau-

ņus. — Tautiska jūma ir Jāņa Steika (1855.—1932., dzim. Umurgā) labāko dzeju dvēsele. Visiem pazīstama viņa dzeja „Šie kauli, šī miesa”. Mūža otrajā pusē Steiks nodevās dažām mazāk izprotamām idejām.

Pastiprinoties reālistiskajam virzienam latviešu rakstniecībā, rietumu Vidzeme dod tādu tipisku reālistu, kāds ir Mārtiņš Liepa (dz. 1874., Ainažos) un kas kā stāstnieks mazāk pazīstams tikai tāpēc, ka viņa daudzie darbi neparādījās atsevišķās grāmatās, bet palika periodikā. Liepas stāstos reālo dzīvi redzam pilnā tās skarbumā. — Reālismam tuvu stāv Teodors Lejas - Krūmiņš (dz. 1871., Bolderājā), gan savos oriģināldarbos, gan arī daudzo tulkojumu izvēlē. Turpat iesāk arī Arveds Švābe (dzim. 1888., Lielstraupē), tikai vēlāk soli pa solim attālinādamies, reālistisku padarīdams idejiskāku, maigāku un izteiksmē impresionistiskāku.

Bet tad sākas sacelšanās pret reālismu mākslā un pret materiālismu pasaules uzskatā. Šis novads dod straujus ideālisma paudējus — vārda māksliniekus. Haralds Eldgasts (1882.—1926., dz. Koņos) jau 1905. g. droši stājas pretim tā laika sabiedriskajām strāvām, slavinādamas indivīda brīvību un prasīdams dvēseliskāku mākslu, pats iesākdams ar lielo romānu „Zvaigznotās naktis”. Turpmāk viņa jūsmas vietā gan arvien vairāk stājās patoss. — Visnoteiktākais materiālisma pretinieks ir Fricis Bārda (1880.—1919., dz. Pociemā), tiklab savos teorētiskajos darbos, kā arī dzejā. Ar dzidri ideālistisko pasaules uzskatu un ar īpatnēji dzejisku dabas un cilvēka skatīšanu Fricis Bārda paliek joprojām ārkārtīgi pievilcīga parādība latviešu rakstniecībā. — Kā ideālists viņam līdzās stājas gados jaunākais Richards Rudzītis (dz. 1898., Mellužos), savām tieksmēm gara radniekus meklēdams visā cilvēcē un visos laikmetos. Jo sevišķi tuvs viņam indiešu rakstnieks Tagore. Dvēsele, gaiss, mila, saule, dievība — tie ir viņa dzejas motīvi, tāpat arī viņa apceres priekšmeti. — No tā paša novada ir Antons Bārda (1891., Pociemā) un Kārlis Students (1892., Ergemē), kas grib būt un ir vairāk tikai dzejnieki, pirmais daudz kavēdamies pārdomās, bet otrs pie dabas.

Vēl vairāk uz ziemeļiem, jau Igaunijas daļā, dzimis Richards Bērziņš-Valdēss (dz. 1888.), kas sevišķi iemilējies dēkaino un ko tas arī (piemēram jūrnieku piedzīvojumos) vislabāk tēlojis. — Tāpat dēku cienītājs savos vēsturiskajos romānos ir Arveds Michelsons - Rutku Tēvs (dz. 1886., Strazdumuižā).

Gan savos būtiskajos pamatos dažreiz nejuzdami tik daudz latviskuma kā Malienas vai Sēlijas rakstnieki, šā novada dzejnieki, sākot ar ugunīgo Ausekli, tomēr tiekušies pilnīgāk ieauģt latviskā gara pasaulē, lai kopā ar citu novadu rakstniekiem celtu latviskā dzejas jauno svētnīcu.

Senlatviešu pils

Bronzas piekariņi.

Ap 400 līdz šim apzinātās seno latviešu pils vietas mūsu tagadni saista ar latviešu zemes likteņiem senajā pagātnē.

Starp šiem monumentālajiem mūsu agrās vēstures un aizvēstures pieminekļiem izcila vieta ierādāma Daugavas pilskalnim, kas savā laikā sargāja šo svarīgāko mūsu zemes satiksmes ceļu.

Satiksmes ģeografijas ziņā svarīgā vietā, kur sauszemes ceļš, kas veda no Lietuvas austrumiem caur Zemgali pāri Bauskai ziemeļrietumu virzienā, šķērso Daugavu augšpus Doles salas un virzās tālāk gar Gauju uz ziemeļiem (Igauniju) vai ziemeļaustrumiem (Pliskavu), atrodas t. s. Daugmales pilskalns.

Daugmales pilskalnā izdarīto 4 gadu ilgo arheoloģisko izrakumu rezultātā tagad iespējams gūt vispārēju ainu par pils vēsturi un sniegt senās pils rekonstrukciju. Pils celšanai izraudzīta vieta Daugavas kreisajā krastā, iepretim Salaspilij. Daugavas stāvo līdz 25 m augsto krastu šeit pārtrauc kāda strauta, t. s. Varžupītes grava, veidojot zemes trīsstūri, ko norobežo liels 6 m augsts uzbērts valnis un lēzens grāvis aiz tā. Pils šeit pastāvējusi vairāk nekā veselu gadu tūkstoti, šai laikā tā daudzkārt izpostīta, nodedzināta un no jauna celta. Aplūkosim, kāda šī pils izskatījies 11. gadsimtā! Kā visas latviešu pils, arī Daugmales pils viscaur celta no koka. Pilskalna trīsstūra veida plakumu aizsargāja aizsargceltne, celta divu līdzteku guļkoku sienu veidā, kas savstarpēji savienotas šķērssienām, sadalot visu aizsargceltni atsevišķās garenās 2 m platās telpās. Aizsargceltni sedza plakans jumts, veidojot nepārtrauktu aizsargeju visapkārt pilij. Pa šo eju pils aizstāvji varēja netraucēti pārvietoties, būdami no ārpuses paši aizsargāti aiz celtnes paaugstinātās ārsienas. Uz vaļņa abas aizsargceltnes sienas bija celtas tikai 1 m atstatumā viena no otras, un šauras apcirķņu veida telpas bija pildītas zemē un akmeneņiem.

Skalsti darināta XI g. s. bronzas atslēga.

Pils galvenie vārti atradās vaļņa galā upītes gravas pusē, uz kuriem veda šaura, stāva taka gar vaļņa galu. Pils atsevišķās dažādām vajadzībām celtās celtnes novietotas aiz aizsarg sienas visapkārt pilskalna plakumam, atstājot brīvu pagalmu, kuŗa vidū atradās 6 m dziļa cisterna ūdens uzkrāšanai pils aplenkšanas gadījumos. Pilī atrastas arī maltuves un amatnieku, piem., bronzas lējēju darbnīcas. Pils apdzīvojamās celtnes bija vien- un divtelpu ar pavardu, krāsns parasti atradās telpas vidū vai vienā malā. Krāsns, bļietēta māla cepliņu veidā, celtas uz guļkoku un akmens pamatnes ar māla klonu.

Neskaitot milzīgo daudzumu sasīsto trauku lausku, pilī atrasts ap 10.000 dažāda laikmeta priekšmetu, to starpā daudzas naudas. Pārsvārā atrastas Rietumeiropas un angļu-sakšu naudas, trešajā vietā minamas arābu naudas un viena Bizantijas monēta. Naudu un sudraba svēršanai lietoti svarīņi ar bronzas atsvariņiem. Starp dažāda rakstura no citām zemēm ieviestiem priekšmetiem pārsvārā ir Skandināvijā darinātie, otrajā vietā minami no austrumiem importētie priekšmeti. Starp zviedru vikingu lietām, kas atrastas pilī, kā rets un vienreizējs atzīmējams kāda zviedru vikinga miniatūrs bronzas attēls un kāda rotāta akmens priekšmeta fragments ar rūnu ierakstu. Šejiens amatniecību un daiļamatniecību raksturo lielais vairums rotu, ieroču un darba rīku. Ārpus pils aiz vaļņa Daugavas krastā atradās pils apmetne resp. pilsētiņa. Šeit bez daudzām izrakumos konstatētām celtnu vietām atrasti arī dzelzs rūdas kausējami ceplī. Dzelzs ieroču un darba rīku kalšanai šeit iegūta no šejiens purva rūdas.

Daugmales pils pēdējo reizi izpostīta 12. g. s. un pēc tam vairs nav uzcelta. Arī agro vēstures laiku rakstu avotos — chronikās tā nav minēta.

XI g. s. sudraba gredzens, kas tagad atkal modē.

Dzelzs bultu uzgaļi.

XI g. s. vikinga bronzas plakete.

Bronzas aproce.

Bronzas pakavsakta.

Bronzas piekariņi.

Akmens priekšmeta lauska ar rūnu ierakstu: „rūnas rakstija...”

Daugmales pils XI g. s. P. Pauļuka rekonstruktīvs zīmējums.

Daugmales pilskalns no putnu lidojuma.

No smilts līdz kristallam

Stiklam jau gadu tūkstošu vēsture. Tā apstrādāšana vijas cauri gadsimtiem un veidojas līdz ar tautu kultūras attīstību, bet apm. Kristus dzimšanas laikā atrasto stikla pūšamo „pīpi” lieto vēl mūsu dienās. Blakus praktiskajām vajadzībām cilvēka meklētājs gars vienmēr centies stiklu izlietot savu mājokļu izdaiļošanai un krāšņumam. Visdažādāko veidu un nokrāsu Venēcijas stikli, kuŗu izgatavošanas noslēpumus tā laika meistari pa lielākai daļai paņēmuši līdzī kapā; ar primitīvu tehnīku, bet ar lielu centību veidotie kristalla spoguļstikli Veršālas zālēs; varavīksnas krāsās zaigjošie Bohēmijas un Beļģijas kristalli, un, beidzot, mākslīgie dārgakmeņi, — ir liecinieki cilvēku augstākajiem sniegumiem greznuma stiklu veidošanā. Mūsu racionālajā gadsimtā stikla apstrādāšanas tehnika iet jaunā uzvaras gājienā, lai stiklu iespējami plašāki izmantotu dzīves praktiskajām vajadzībām un cilvēces labklājībai. Mājas kultūrā stiklu lieto pat mēbeļu un apģērbu izgatavošanai, visdažādākajām zinātnes nozarēm bez stikla neiespējami iztikt, no stikla veido komplicētākos kuŗa un miera laika optiskos instrumentus, stiklu visplašāki izlieto tehnīkā un celtniecībā, tā ka tagadējā kultūra bez stikla grūti iedomājama. Arī stikla rūpniecības attīstībai nākotnē nav šķēršļu, jo tā izgatavošanai nepieciešamās

Kuŗa laikā stikla fabrikas ražo tikai kuŗa saimniecībai un ikdienai nepieciešamos traukus un pudeles, kuŗ galvenais darbs lietpratīgiem stikla pūtējiem.

izejvielas — smilts, kalcijs un natrijs — atrodamas gandrīz katrā zemē.

Arī mūsu zemē stikla rūpniecība sākusies jau priekš vairākiem gadsimtiem. Hercoga Jēkaba laikā Kurzemē darbojušās vairākas stikla kausētavas, jo stikla galvenā sastāvdaļa — smilts — mūsu zemē netrūkst. Latvijas mazvērtīgākās smiltis dod izejvielu būvniecībai, cementa, ķieģeļu, smilškaļķu ķieģeļu rūpniecībai un podniecībai, kā arī vienkāršākiem stikla rūpniecības produktiem (alus pudelēm), bet mūsu augstvērtī-

Dārgie, mirdzošie trauki un priekšmeti, ko mēs dēvam par kristallu, veidoti no tādas pašas, tikai mazliet tīrākas stikla masas. Mākslinieku zīmējumi un slīpētāju kvalificētais darbs to pārvērs vērtīgajā kristallā.

*Stikla fabriku uguns-
turīgajās „vannās”
kvarca smilts, sajaukta
ar kaļķiem un sodu,
1500 gr. karstumā
pārvēršas verdošā
stikla masā.*

gākā, t. s. baltā smilts ar augstu kvarca saturu, noderīga labāko stikla šķirņu un smalkkeramikas priekšmetu izgatavošanai.

Šim rūpniecības nozarēm Latvijā bija ievērojama nozīme, jo, piem., 1938. g. smalkkeramikas izstrādājumi ražoti par 2,5 milj. latu, bet dažādi stiklrūpniecības priekšmeti par 5,6 milj. latu.

Zaļo un iezālgano pudeļu un logu stiklu ražošanai noderīgas daudzas mūsu smilšu šķirnes. Pateicoties mūsu zinātnieku un Zemes bagātību pētīšanas institūta pētījumiem un ierosmei smalkkeramikas rūpniecība 1932. g. sāka izmēģināt šejienes baltās smiltis un tagad iztieks bez ievestajām kvarca smiltīm. Arī stikla rūpniecība, kas augstvērtīgāko ražojumu izstrādāšanai ievada kvarca smiltis un kristallisku kvarcu no Vācijas, Beļģijas un Skandināvijas vēl līdz 1940. gadam, pakāpeniski pārgājusi uz šejienes baltajām smiltīm un iegūst pilnīgi apmierinošas kvalitātes balto stiklu, logu stiklu un krāsaino kristallu. Īsi priekš boļševiku iebrukuma no Latvijas tīrākajām smiltīm izgatavoti pirmie „beļģu” kristalla paraugi, kas kvalitātes ziņā var sacensties ar ārzemju ražojumiem.

Lai noskaidrotu augstvērtīgāko smilšu atradnes (lielākā daļa līdz šim izmantoto smilšu satur pārmērīgi daudz dzelzs piejaukuma), Zemes bagātību pētīšanas institūts savācis, saņēmis no iesūtītājiem un pārbaudījis ap 300 smilts paraugu. Līdz šim izmantotie Lilastes rajona baltās smilts krājumi būs izsmelti. Tālākās rūpniecībai noderīgās baltās smilts atradnes izplešas gar Rīgas—Valķas dzelzceļu Ropažu, Incūkalna, Siguldas un Bāles rajonā. Ļoti labas kvalitātes baltā smilts prāvos daudzumos atrasta Nigrandas-Nikrāces rajonā, bet tās sekmīgu izmantošanu kavē neērtais transports un biežā zemes virskārta. Baltās smilts slāņu meklējumi katrā ziņā vēl jāturpina Ķīšu, Juglas un Baltezera rajonā, kā arī Zemgalē un Latgalē, no kuriem vēl jāizpēti vēl ļoti maz paraugu.

J. M.

VOLDEMĀRS MEDNIS UN VIŅA DARBU SKATE

ZINTAS MĀKSLAS SALONĀ.

Savā glezniecībā Volde-
mārs Mednis parādās kā jū-
motājs realists. Viņš vien-
līdzīgi jūsmo kā par saulainām,
tā pelēkām dienām; kā par pu-
ķēm vāzē, tā balķiem krastma-
lā; ar tādu pašu interesi viņš
glezno ilggadēju rūpju rievām
izvogoto strādnieku vaigu, kā
vasaras tveices sasārtināto jau-
navas seju. Patiesu mīlestību
un pieejas vienkāršību viņš
veltī savām ainavām, puķēm
un žanra uzmetumiem. Lūkojo-
ties Medņa darbos, tā vien
šķiet, ka mākslinieka galvenā
prasība ir iespējami patiesāk
atdarināt dabā gūtos iespaidus.
Mednis neveltī sevišķu vērību
gleznas apdarei vai krāsu tech-
nikas problēmai. Viņš ņem
dziīvi tādu, kāda viņam tā rā-
dās, un diezgan vienkāršiem li-
dzeļiem, dažbrīd dziļāk nepār-
liecinādams kā zīmējumā, tā arī
gleznojumā, pārnes to uz au-
dekla. Viņš netiecas pēc monu-
mentāla plašuma, bet intīmi
reālā tvērienā, būdams pārlie-
cināts par savas pieejas parei-
zumu, droši soļo pasāktās gai-
tās, nelūkodamies ne pa labi, ne
pa kreisi.

Mākslinieks šogad atskatījās
uz 50 nostaiģātiem mūža gadiem, un sakarā ar to tad
arī radusies viņa darbu skate Zintās mākslas salo-
nā. Nelielais darbu krājums, ko Mednis šeit izstā-
dījis, pietiekami raksturo viņa glezniecību, lai gan
pārsvarā te studijas un meti.

Kā daudzus mūsu māksliniekus arī Medni dzīve
nav lutinājusi. Visu laiku viņš kāviēs ar dažādām
materiālām grūtībām, pats peļnīdams naudu savām
studijām. Arī daudzie mākslas novirzieni, kas vēl
nesen bija tik populāri, prasījuši no Medņa zināmu
enerģiju, jo kādu laiku viņš par šiem jautājumiem
rakstījis, tos apkaņodams dienas presē. Mākslinieku
pašu šie novirzieni nav skāruši, un viņš allaž palicis
uzticīgs realismam. 1925. gadā beidzis Latvijas māks-
las akadēmiju, Mednis pievērsās praktiskai dzīvei un, lai sagla-
bātu neatkarību mākslā, izvēlas kā ienākumu avotu ierēdņa vietu
kādā valsts iestādē. Darbi, ko mākslinieks aizgūtnēm darinājis brī-
vajā laikā, izstādēs nav guvuši nopēmējus. Sakarā ar to Medņa
cerības kādreiz ierēdņa vietu atstāt, lai nodotos tikai māks-

V. Mednis —
Meitene.

V. Mednis savā darbnīcā.

jies Latvijas mākslas akadēmijā, kur 1926. gadā beidzis figūrālo
meistardarbnīcu, iegūdamas gleznotāja mākslinieka gradu par dip-
lomidarbu „Malējas”.

Šai skatē piedalās arī tēlnieks Romualds Griņevičs, kuŗa darbus
aplūkosim nākošajā numurā.

Andis Bajārs.

V. Mednis — Ķīpsalas ainava.

V. Mednis — Maltuvē.

slai, sākušas pamazām zust, un mākslinieks nolē-
mis izdarīt lēcieni, kas viņu izrautu no šāda stā-
vokļa. 1930. gadā viņš dodas uz Ņujorku.
Te viņam atļauts kā tūristam uzturēties ne ilgāk par
sešiem mēnešiem, taču ar mūsu konsula rekomendā-
ciju atļauju izdodas vairākkārt pagarināt. Strādādams
gar iekštelu dekoratīviem darbiem, Mednis šeit pa-
vada divus gadus. Atgriezies dzimtenē, Mednis kā-
du laiku darbojas par grafiķi, zīmēdamus plakātus, zi-
meņus un citus reklāmas zīmējumus.

Septiņus gadus pēc Mākslas akadēmijas beigšanas
Mednim beidzot laimējas dabūt zīmēšanas skolotāja
vietu Siguldas ģimnazijā un paralēli darboties arī
Millera ģimnazijā Rīgā. Dzīvodams Rīgā un pastā-
vīgi braukdams uz darba vietu Siguldā, mākslinieks
izšķiež daudz laika, un cerības, ka skolotāja vietā
varēs ražīgāk nodoties glezniecībai, neattaisnojas.
Taču šai laikmetā radušās vairākas Siguldas ainavas,
no kuŗām „Gauja pavasarī” redzama izstādē.

Pēc nepilniem pieciem gadiem Mednis dabū vietu
Rīgas valsts arodskolā un grāmatrūpnieku vakar-

skolā, kuŗas darbojas
arī patlaban. Pa starp-
laiku mākslinieks pa-
guvis darboties arī
vairāku izstāžu stendu
ierīkošanā. Pēdējā lai-
kā Mednim radušies
pateicīgi apstākļi, un
mākslinieks var mie-
riģi nodoties gleznie-
cībai, ko viņš arī da-
ra. Ši ir viņa pirmā
kopējā darbu izstāde
un cerams, tai sekos
arī turpmākās, jo
mākslinieks jūtas brī-
vāks nekā jebkad, kas
ir labākā ķīla veik-
smīgam darbam.

V. Mednis dzimis
1892. g. 12. oktobrī
Stāmerienes pagasta
Jikteru mājās. Viņš
mācījies Rīgas pilsē-
tas mākslas skolā, Ka-
zaņas mākslas skolā
un 1921. gadā iestā-

jies Latvijas mākslas akadēmijā, kur 1926. gadā beidzis figūrālo
meistardarbnīcu, iegūdamas gleznotāja mākslinieka gradu par dip-
lomidarbu „Malējas”.

Šai skatē piedalās arī tēlnieks Romualds Griņevičs, kuŗa darbus
aplūkosim nākošajā numurā.

Andis Bajārs.

Laipnu seja

Mēs jau esam pieraduši pie tā, ka kaļa laikā daudzas lietas nozudušas no veikāliem, no daudziem ierastiem priekšmetiem jāatsakās, jo fabrikas, kas tos agrāk ražoja, tagad gatavo tankus, lielgabalus vai bruņu cepures. To visu mēs itin labi saprotam un esam apņēmušies bez šīm lietām līdz kaļa beigām iztikt. Jau grūtāk mums nākas samierināties ar tādu lietu iztrūkumu, kas nav jāgatavo fabrikās, kas neprasa sevišķu darba spēku un laiku. Viena no šādām lietām ir laipnība.

Jūs taču būsiat ievērojuši, ka arī laipnība kļuvusi ļoti reta lieta. Brīnums tikai, ka uzņēmīgi ļaudis, kas tagad uzskata par izdevīgāku pirkt un pārdot visieedomājāmākās lietas, nav sākuši spekulēt ar šo tik reti sastopamo mantu — laipnību. No savas puses varu apliecināt, ka, kaut gan esmu principiāls spekulācijas pretinieks, laipnību esmu ar mieru pirkt arī par spekulācijas cenām. Domāju, jūs arī? (Šis paziņojums nebija domāts cemu pārraudzības ierēdņiem.)

Bet, lūk, neviens nenāk un nepiedāvā — vai jūs negribat nopirkt mazdrusciņ laipnības, man kādi pāris kilo būtu, — laikam gan tāpēc, ka laipnība ir manta, kas neko nemaksā. Un šodien ļaudis pērk tikai tādas mantas, kas maksā dārgu naudu. Vai piedāvātā manta pēc kaļa maksās tikpat daudz, vai tikai 10 fenīnus, par to pircēji neinteresējas.

Tāpēc, kā jūs pašī ļabi zināt, laipnību nevar nopirkt ne pret apgādes grāmatīņu, ne arī „pa kluso pusi”. Taču, godīgi atzīstoties, mūsos visos mājō ilgās pēc mazdrusciņ laipnības. Ikdienas darba gaitās ejot, gribētos redzēt vismaz vienu laipnu seju, vismaz vienu smaidu, dzirdēt vismaz vienu laipnu vārdu. Katru rītu uz darbu braucot es ceru, ka šodien taču man katrā ziņā laimēsies. Bet nekāl Ar katru dienu es iemācos jaunus lamu vārdus; un ar katru dienu manu kaimiņu sejas kļūst arvien īgnākas un nelaiņnākas. Sākas ar to, ka ielu dzelzceļa gala punktā notiek cīņa par to, kurš pirmais tiks vagonā. Šo cīņu mēs izcīnām pēc visiem brīvās cīņas likumiem — ar elkoņiem, ar kājas likšanu priekšā, ar kāpšanu uz varžaciņ un dažādiem citiem papēmieniem. Par to nekas, ka mēs esam kopskaitā tikai 12—15 cilvēku, un tramvajs gala punktā stāv vismaz 5 minūtes. Parasti vissteidzīgāk tramvajā jātiek tiem, kuri ziemā un vasarā brauc uz platformas. Viņi, tā sakot, cīnās par savu „abonementa” vietu. Tikuši iekšā, viņi nostājas pie ieejas durvīm varoņa pozā un ar uzvarētāja smīnu (diemžēl, ne smaidu!) noskātās uz atlikušajiem, kuriem tagad pa šauru spraugu pie durvīm jātiek iekšā.

Arī pats brauciens risinās līdzīgā garā. Neviena smaida, neviena laipna vārda, var skatīties un klausīties, cik grib. Nezin par kādiem greķiem mūsu linijā par kasierēm atsūta vienmēr visnevaļīgākās. Tās skrien cauri vagonam, it kā viņām visā steigā pa otru galu būtu jākāpj laukā. Pasaziērus, kas gadās tām ceļā, lai sarga Dievs, vai lai viņi mēģina sargāties pašī. Arī bijēšu pārdošana notiek tik strupī, cik vien iespējams. Tādi vecmodīgi „miera laiku” vārdi kā „lūdzu” un „paldies” vispār neeksistē. Un vai tam nelaimīgajam, kas iedrošinās braucienu laikā kasieri kaut ko jautāt. Man pašam vienu reizi tāda nelaime gadījās. Tas notika drīz pēc tam, kad notika pārmaiņas pieturas vietās un tā sauktie „ātrvilcieni” pēcpusdienu stundās dažās vietās nepieturēja. Braucot uz ff-lazareti Latgales ielā, apjautājos kasieri, vai pie slimnīcas tramvajs pieturēs. „To jums vajadzēja

apskatīties pie pieturas vietas pirms iekāpšanas. Tiešām, to man vajadzēja gan darīt, bet tai brīdī tas man nebija ienācis prātā. To arī pateicu kasieri un vēlreiz lūdzu pateikt, vai pie slimnīcas pieturēs vai ne. „Es jau jums teicu, ka tā nav mana darīšana. Ko jūs domājat, ja es visiem te izklāstīšu, kur pietur un kur nepietur, tad jau man te visa diena būs jānosēž.” Jā, tur kasieri atkal bija taisnība! Ko man atlika darīt? Vai jūs domājat, ka viņa būtu uzklusijusi manas laipnās pamācības, ka, pirmkārt — daudz mazāk laika būtu prasījusi atbilde „jā” jeb „nē”, otrkārt — ka tā tomēr ir kasieres darīšana sniegt paskaidrojumu pasažieriem un, treškārt — ka viņa tik un tā paliek visu dienu savā vagonā.

No tās dienas es vairs nevienai kasieri neko nejautāju. Miļā miera labad labāk braucu pāris pieturas vietas tālāk.

Tā laipnība ir pavisam reta manta kļuvusi. Turpretim arī kaļa laikā ir mantas, kas laikam ir lielā pārpilnībā, tik bieži nākas ar to sastapties. Tas ir — birokratisms. Svešvārds, jūs teiksiet, latviešu valodā to sauc par burta kalpiņu. Taisni jābrīnās, cik pēkšņi mēs esam kļuvuši par apzinīgiem, pat pārāk apzinīgiem darbiniekiem. Liekas it kā visus likuma pantus un instrukciju paragrafus mēs zinātu no galvas. Parunājiēt vien ar kādu no šiem burta kalpiņiem, jūs dzirdēsiet, ka minūtes laikā viņš jums noskaitīs veselu likuma kodeku no galvas. Sastapt šos ļaudis var visur. Kaut vai tai pašā tramvajā. Ir vesela rinda tramvaja vadītāju, kas tik stingri pieturas pie dažādām instrukcijām, ka taisni jābrīnās, kur tik apzinīgus darbiniekus tramvaja vaidei izdevies sameklēt.

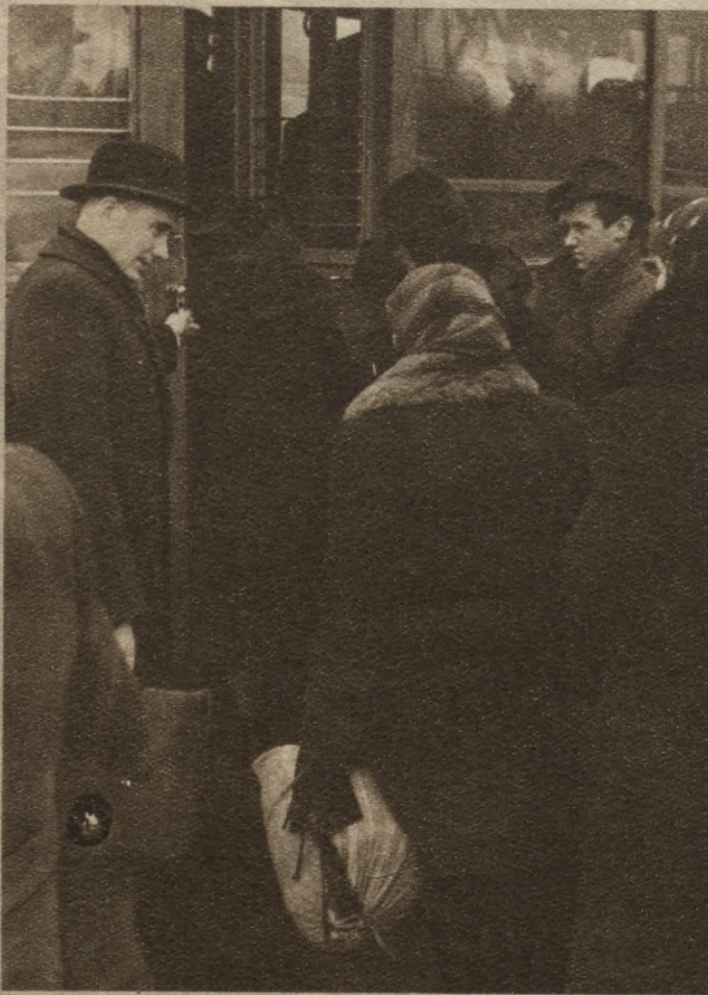
Ar vienu no šādiem tramvaja vadītājiem es gandrīz ik vakarus, mājās braucot, sastopos 11. linijas gala punktā pie Brasas stacijas. Kad ar 2. linijas vagonu laimīgi aizklūts līdz Brasas stacijai, sākas pasažieru skriešanās sacīkstes — kurš pirmais tiks pie 11. linijas gala punkta, 11. linijas tramvaja vadītājs no savas vietas norauģās uz skrējējiem, pa laikam pameiot skatu pulkstenī. Un tiklīdz pulkstenis rāda sarakstā norādīto minūti, tramvajs sāk kustēties. Kas gan tramvaja vadītājam par daļu, ja skrējēji vagonu vēl nav sasnieguši un tas aiziet pilnīgi tukšs. Galvenais ir, ka likuma burts ir izpildīts — vagonš atstājis gala punktu sarakstā paredzētajā laikā. Lai nākošā vagona vadītājs redz pats, kā viņš tiek galā ar divkārtu braucēju skaitu.

Ierēdņi visos laikos ir bijuši lepnī uz savu amatu un varu — viens vairāk, otrs mazāk. Tagad liekas, ka pirmās šķiras ierēdņu būtu vairāk. Vismaz tā sāk domāt nabaga publika, kas, dažādas darīšanas kārtojot, spiesta apmeklēt iestādes. Vienkārsšie latviešu darba rūķi, kas ne tikai izlasa rakstus par iekļaušanos darbā, bet darbu arī strādā, un pie tam ražīgu darbu, paliek nesaprašanā, redzot, ka vienā vai otrā iestādē ierēdņiem pietiek laika, lai padzertu tēju, lai izstāstītu jaunākos anekdotus, bet tie pēkšņi paliek steidzīgi un nevaļīgi, tiklīdz tiem nākas atbildēt kādam apmeklētāja jautājumam. Tikpat nesaprotama ir to darbinieku rīcība, kas pārliecīgā birokratisma

tismā visniecīgākai lietai prasa anketu izpildīšanu un lūgumrakstu iesnieģšanu. Tā, piemēram, šais dienās Rīgas pilsētas apgādes kartīšu daļas 1. rajona darbinieks atdeva atpakaļ kā nederīgu tekstilpreču atļaujas lūgumu tikai tāpēc, ka bija pieprasīti „3 m auduma kleitai”, bet pēc instrukcijām vajadzējis rakstīt „1 kleitu”. Cilvēkam, kas bija savu pusstundu nostāvējis rindā, vajadzēja nākt otrreiz, rakstīt otru anketu, šķiest papīru un laiku tikai tāpēc, ka — instrukcijas to prasot.

Ir kaļš. Daudz mantu pietrūkst, no daudzām lietām pagaidām jāatsakās. Vai nebūtu lietderīgi atteikties arī no birokratisma? Tai vietā mēs sīrsnīgi varētu ieteikt mazliet vairāk laipnības un smaidu. Laipna seja un pāris laipni vārdi ir pavisam lēta manta, bet ar tiem var iegūt nesalīdzināmi vairāk nekā par naudu. Kā būtu, ja mēs pamēģinātu būt laipnāki un pieklājīgāki un drusciņ vairāk ievērotu arī citu cilvēku intereses. Vismaz pamēģināsim!

Kl.

Aina, kas mūsu dienās, diemžēl, vairs nav redzama. Bet vai nevajadzētu laipnību un pieklājību atkal godā celt?

Laikmeta arch.

Mīla Tevā!

Vakar, Tevi ieraugot, biju priecīgi pārsteigta. Sākumā neapjēdzu, kādēļ Tu izskatījies tik piemīlīga un sievišķīga. Tad ieskatījos: Tev trūka lielā matu vaļņa virs pieres, ar ko Tu nu jau veselu gadu biji staigājusi kā cekulaina zīle. Cekuls gan izskatījās varen mundrs, bet tagad varu atzīties, — šī mūdrība man pamazām jau sāka likties pārāk gaisīga. Skatoties šais modernajās rīdzniecēs ar cekulu pierē un garjiem matiem murgurā, klusībā cerēju, kaut jēl mode drīzāk atcerētos, ka mati ir sievietes krāšņums, piemīlīgs ielojojums sejai, un ka vispievilcīgākās ir vienkāršās

dabiska izskata sprogas ar madonnas šķirtni vai meitenīgo slīpo celiņu. Tādi mati ir arī vieglāk kopjami, kurpretim mākslīgie viļņi un velteņi liek iedomāties to sarežģīto frizūru laikus, kad daudz mīlāk lietoja garu irbuli galvas ieskāšanai, nekā skāti sukāšanai. Zinu pat, ka daža dāma matus izsukā tikai pāris reizi nedēļā, lai nebojātu frizūru. Tad jau labāk darīja senlatvietes, kas matus nesukāja reizi nedēļā, proti, piektdienā, jo tad uzkrītot nelaime, nelabais neļaujot gulēt. Bez tam vēl bija dažas īpašas reizes, kad matus nedrīkstēja sukāt: gavēņu svētdienās, lai tie nenosirmo; sveču dienā, lai nekļūst stāvi, cieti un reti kā sveces; pelnu dienā, lai neiet nost un nepūt. Ja matus sukāja Kāpostu Māpā (t. i. 25. martā), tad auga Māras pinkas, ja Krusta dienā, tad pārkons rūca uz galvas, ja Lielā piektdienā, tad mati izkrita. Bet ja nu mati tik un tā gāja nost, tad par vainīgo turēja slepenu mīlestību. Lai nu kā, bet mūsu senči matus kopa visai rūpīgi un pēc matiem pat noteica cilvēka raksturu. Kam melni mati, tas spītīgs. Kam sarkani, tas blēdīgs, viltīgs, jauns. Šīs īpašības piemīt arī tam, kam mati ceļas stāvus vai ir asi, cieti un sprogaini.

Tagadējos laikos gan raksturu nosaka modes žurnāli, jo mode ir visspēcīgākā burve,

kāda jebkad pazīta. Viņu gan neviens nedomā sadedzināt uz sārta, it īpaši, ja mode tagad kļūvusi tik prātīga un sākusī atkal daudzīnāt vienkārošo, dabisko matu sasūkājumu, kas arī vislabāk izceļ sejas īpatnību. To kādreiz it ļābi zināja pirmā Ieva, un cerams, ka modernās Ievas, kas labprāt lepojās ar zīles cekulu, tikpat jūsmīgi atgriezīsies pie savas senmātes gudrības, tā ietaupīdamas daudz laika un enerģijas, ko prasīja mākslīgie radziņi, velteņi un cekuli.

Vecmāmiņa

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 7. MARTĀ.

5.00—6.15 Vācu kar. 6.15 Hamburgas ostas konc. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Svētdienas rītā. 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas v. v. austrumiem. 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mazs orķ. konc. 11.30 Politiskā raidāmāina. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam: Vācu tautas konc. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas v. v. austrumiem. 14.30 Bērniem. Maksis un Morics. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. M. Vintere, A. Vanags, prof. P. Suberts (klav.) un T. Lācis (dekl.), (E. Adamsona dzej.). 16.00—18.00 Austrumzemes I tautas koncerts, kopīgi ar ACS (pārraid. no Lielās Gildes). Piedalās: Radiofona orķ. Horsta von Platena vadībā un rad. koris T. Kalniņa vadībā, F. Viksne un O. Ilziņš. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 17.15 Austrumzemes I tautas koncerts (turp.). 18.00 Viegla mūzika. 19.00 Ziņas no kaļalauka. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latviešu brīvpr. kar. pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15 Koncerts (skaņu uzņēmumi). 21.00 Ziņas latv. v. 21.15 Koncerts (turp.). 22.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika ar solistiem. 24.00 Ziņas vācu valodā. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 8. MARTĀ.

8.00 Viru seksteis un skaņu plates. 8.30 Mūzika skaņu platēs. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. V. Graubiņa-Bajāre un A. Ciemiņš (čells). 15.30 Mūzika. 16.00 Kāds kaļavīru pūtēju orķ., mazais orķ. un skaņu plates. 17.15 Jautra mūzika un humors. B. Reiche un H. Preuskers (dek.), kāds kaļavīru pūtēju orķ., Rīgas amatn. b-bas kamerkoris A. Vintera vadībā un mazais orķ. A. Pārūpa vad. un humors. 18.30 Jautra kar. stunda. 19.00 Priekšlas. cikls: Mūsu kaļaspēks. 19.20 Ziņas no kaļalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Priekšlasījums. 20.15—21.00

Rīga: Pārraid. no Berlīnes. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Pamāte, Rūdolfa Blaumaņa luga. 21.15 Pārraidījums no Berlīnes. 22.15 Sporta ziņas frontei vācu valodā. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas latv. val. 22.30 Kamermūzika. V. A. Mocarta Trio Nr. 2. Atsk.: E. Kesslers, R. Asions (čells) un A. Müllers (klav.). 23.15 Deju mūzika.

OTRDIEN, 9. MARTĀ.

11.30 Bērniem. Stāsts par skudru dzīvi. 12.05 Dziesmas bērniem. Dzied Gaida Trēziņa. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Rasma Straziņa (klav.) un Em. Haselbauma-Stakle (dekl.). 15.30 Skaņu plates. 16.00 Pēcpusd. mūzika (L. Herrlinga). 17.15 Kāda kaļav. deju kapella, humors un ACS Atpūtas un dzīvotpriekša mandoliņu orķ. 18.30 Jautra kaļavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaļalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 Mūsu XXIII otrdienas koncerts. Radiofona lielais orķ. B. Skultes vadībā. 21.15 Mūsu XXIII otrd. konc. (turp.). Ludviga van Bēthovena simf. Nr. 7 A-Dūrā op. 92. 22.20—24.00 Mūzika laika kav. G. Schaffena, salona ansambļis u. c. 0.15 Latviešu brīvpr. kar. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TREŠDIEN, 10. MARTĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Melodijas un anekdoti. 15.30 Skaņu plates. 16.00 No Minchenes. 17.15 Mīlas vēstules un mūzika. 18.30 Latviešu brīvpr. kar. pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Jūras karš un jūras vara. 19.20 Ziņas no kaļalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Priekšlasījums. 20.15 Latvijas komandanta pūt. orķ. 21.15 No jaunām skaņu filmām. 22.20 Kamermūzika. L. v. Bēthovena un Brāmsa darbi. Atsk.: E. Mednis (klarnete) un O. Kreišmanis (klav.). 23.15 No Dancigas.

CETURTDIEN, 11. MARTĀ.

11.30 XXXVII Darba pārtraukuma koncerts. H. Lūse, J. Niedra un rad. orķ. prof. J. Mediņa vad. 13.25 Vācu un italiešu apmaiņas konc. 14.30

7. III—13. III GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

Latviešu mūzika un literatūra. V. Švarcs (dekl.) un tautisks ansambļis Sidrabene (Erika Raistera un Andr. Eglīša dzejoļi). 15.30 Skaņu plates. 16.00—18.00 Mūzika (pūtēju orķ. u. c.). 17.15 Mūzika (turp.). 18.30 Jautra kar. stunda. 19.00—21.00 G. Verdi Rekvīems (no Rīgas operas). Pied.: M. Brechmane-Stengele, H. Lūse, A. Priednieks-Kavara, A. Kaktiņš, Rīgas operas koris, Universitātes koris un operas orķ. Dirģ. L. Vigners. 21.15—22.00 Rīga: No Minchenes. 21.15—22.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Tīrgū. J. Krustiņa raidāmluga. 22.20—24.00 Mūzika. M. Žeimīte u. c.

PIEKTDIEN, 12. MARTĀ.

8.00 Latviešu tautas dziesmas un tautas dejas. 8.30 Mūzika skaņu platēs. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem. 15.30 Skaņu plates. 16.00 Koncerts. Koncertmeistars A. Teichmanis (čells) un rad. orķ. J. Mediņa vad. 17.15 Latviešu mūzika un literatūra. A. Miķelsons (dekl.) u. c. (Jaunsudrabiņa d.) 18.30 Solistu koncerts. L. Treiņa, V. Būchels (flauta) un A. Müllers (klav.). 19.00 Priekšlas. cikls: Mūsu aviācija. 19.20 Ziņas no kaļalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15—22.00 Skaņu dzirnavas. 22.20 Kamermūzika. Fr. Suberta Kvintets A-Dūrā. Pied.: B. Ozoliņa (klav.) un Konservātorijas stīgu kvartets. 23.15 Radiofona deju kapella un skaņu plates. 0.15 Latviešu brīvpr. kar. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 13. MARTĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Barbari. V. Sīkas jautra raidāmluga. 15.30 Skaņu plates. 16.00—18.00 Jautras nedēļas beigas. 17.15 Jautras nedēļas beigas (turp.). 18.30 Jautra kaļavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaļalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Radiofona politiskais apskats. 20.15 No Berlīnes. 21.15 Deju starpspēle. 21.30 No Berlīnes. 22.20—24.00 Mūzika laika kavēklis.

KATRU DARBDIENU kā parasts.

ANĢĻU DEBESIS.

Padomju 1. a. 5. jada dienā ar Kenterberijas arhibīskapa svētību visās anġļu baznīcās notika si lūgumi par Staļinu un viņa ieroču ka piem.

„Vispirms sveiciens jums visiem no Kenterberijas arhibīskapa! Un tad atļaujiet stādīties priekšā: jūsu jaunais diriģents!“ („Atlantic“.)

Arī greizsirdība.

Nēģeris Bimbo atradis spoguļa gabaliņu. Tani viņš ierauga seju, kurā pazīst savu tēvu. Bimbo tagad spoguļi glabā kā lielāko dārgumu un tikai svinīgos brīžos to izvelk, lai kavētos atmiņās par tēvu. Beidzot spoguļis nokļūst Bimbo sievas rokās. Ielūkojusies spoguļi, viņa iesaucas: „Ak tad šī ir tā neglītā vecene, ar ko viņš visu laiku sarunājās!“

Amerikas odi.

Augsta Vašingtonas amata persona dodas dienesta ceļojumā pa Ameriku. Augsto personu pavada sekretārs, kuŗa pienākums galvenokārt piegādāt priekšniekam viskiju. Ceļojumā augstais vīrs nonāk apgabālā, kur nav glābiņa no moskītiem. Viņš apmetas vienīgajā viesnīcā un ķeras pie sava viskija, bet viesnīcas saimnieks sūdzas sekretāram:

„Es tiešām nezinu, ko iesākt, ko ne, jo, lūk, man pie logiem un gultām nav pierīkoti moskītu tīkli. Ka tik nu augstais kungs nav pārāk dusmīgs, ja viņu sakodīs tie nelāga odi?“

„Mulķības!“ apmierina sekretārs. „Nakts pirmo pusī viņš noģulēs reibumā, nemanīdams neviena oda kodiena, bet nakts otrā pusē neviens ods vairs nevarēs viņam iekost, jo tie būs apreibuši.“

KĀRTIGĀIS ELEKTRIBAS TAUPITĀJS.

Mērogās, lai degtu tikai tiešām nepieciešamās spuldzes.

„V-velna m-militi, vai es to spuldzi izdzēsu vai ne?!”

Viņam jāsmejas.

Pie Jefiņa kunga ielauzies zaglis. Kad tas pašreiz rakņājas pa rakstāmgalda atvilktnēm, durvis parādās iztraucētais Jefiņa kungs un sāk nevaldāmi smieties.

„Kāpēc jūs smejaties?“ zaglis apmulsis un pārsteigts jautā.

„Es smejos par to, ka jūs naktī vājā lanternas gaismiņā meklējat manā rakstāmgaldā naudu, kad es to nevaru tur atrast pat dienā!“

Kāds nu kuŗais.

„Nu, vai zini — tu nemaz nesi tik dumjš kā izskaties!“

„Jā, un tā ir vienīgā starpība starp mums!“

Nelāga profesija.

Bēdīga atraitnīte aiziet pie slavena gaišreģa un garu saucēja.

„Vai, kā es gribētu vēlreiz redzēt savu vīriņu...“

„Sēdieties, tūlīt izsauksim viņu garu!“ Gaišreģis un garu izsaucejs darbojas vaiņa sviēdros, bet panākumu nav. Viņš ir tuvu izmisumam.

„Es tiešām nesaprotu... Jā, sakiet, kas bija jūsu nelaikis vīrs pēc nodarbošanās?“

„Viesmīlis.“

„Būtu tūlīt teikusi, tad jau velti viņu saukt!“

Pa labi smeļ, pa kreisi raud.

Kazablankas viesnīcā Afrīkā sastopas anġļu un amerikāņu kaŗa korespondenti.

„Un vai zini, Džim, kuŗš mūsu starpā tas ievērojamākais kaŗa ziņotājs?“ vecākais avižnieks jautā jaunākajam — tikko atbraukušajam darba biedram.

„Vai tu pats?“

„Nē, tas tur — Reutersa aģentūras korespondents.“

„Kādā ziņā tad viņš tik ievērojams?“

„Viņš raksta ar abām rokām reizē: ar labo — optimistiski, ar kreiso — pesimistiski!“

Lielība.

„Mans līgavainis ir īsts kavalieris no galvas līdz papēžiem!“

„Mans vēl vairāk! Mans par veselu galvas tiesu garāks nekā tavš!“

Loti Steidzami!

Kādā Ņujorkas apbedīšanas birojā atskan tālruna zvans, uztraukta balss saka:

„Man vajadzīgs kapa pieminekļis ar Džona Džonsona vārdu...“

„Vai jums tas ļoti steidzami vajadzīgs?“

„Ļoti! Mans vīrs šodien devās jūrā ar kuģu karavānu.“

Nešpeļnā sieva.

Kāršu licēja stāsta:

„Jums drīzumā paredzamas kāzas, bet kāda cita sieviete stāv ceļā...“

„Es saprotu: tā ir mana sieva, viņa vienmēr jauca manās darišanās!“

Viņa laime.

Provincas teātrī izrāda „Hamletu“. Dāņu princis mirst ar laimīgu smaidu uz lūpām. Direktors par to ļoti nikns un kļiedz:

„Kas par nekaunību! Kur jūs esat redzējis, ka cilvēks mirstot smaidītu?“

„Direktora kungs, ja jādzīvo no tās algas, ko jūs maksājat, par nāvi var tikai priecāties!“

Savāds cilvēks.

„Rūdi, skolotājs sūdzas par tevi.“

„Ko nu, papīr, par to runāt: tas cilvēks tikai citu kļūdas vien redz!“

Labs mierinājums.

„Vai tu vari iedomāties, Irmīn, mans dārgais Teodors vakar man beidzot paziņoja skaidri un gaiši, ka nevarot mani precēt!“

„Lai viņš skrej ratā. Tādus līgavaiņus, kas tevi negrib precēt, tu vienmēr atradīsi cik tik nevajagi!“

LIEKA CEREMONIJA.

Anġlijas ķēniņš Georgs VI pasniedzis padomjuarmijai „goda“ zobenu. (Diva n fakts)

Staļins (sapemdams „goda“ zobenu): „Tikai vellīgas ceremonijas tie plūtokrati izgudrot! Būtu labāk tūlīt pasniedzis savu kroni!“

Tas tik vēl trūka.

Avižnieks ierodas pie slavena zoologijas profesora.

„Mazu interviju, profesora kungs! Ja drikstētu jautāt, kāds ir jūsu jaunākais pētniecības darbs?“

„Es izmēģinu pasta baložu un dzeņu krustošanu, lai radītu jaunu putnu sugu.“

„Ļoti interesanti, profesora kungs! Ja drikstētu jautāt, vai ir kāda praktiska nozīme šādai jaunai putnu sugai?“

„Ja gan: pasta balodis ar dzeņa īpašībām pēc vēstules pīnešanas varēs piekļautēt pie adresāta durvīm!“

SLAISTA SAPNIS.

Ak šausmas! Vēl es svīstu, slāpstu: Man sapnī uzmācās pats jods, Ar varu rokās spēda lāpstu Un teica: strādāt esot godsi

Ko sapnis nozīmē? — Jods paliks peklē, Bet mani darba pārvalde jau meklē! J. Dr.

ILLUSTRETS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS“. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets“ redakcija un apģāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālruni: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apģāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 12. martā.